

Beleidsadvies.

Overheveling beleidsbevoegdheden Jeugddelinquentiedecreet

Overdracht van het
agentschap Opgroeien naar
het agentschap Justitie &
Handhaving

Inhoud

Situering.....	3
Advies.....	4
Advies 1: Respecteer het motiveringsbeginsel, met een focus op het belang van het kind.....	5
Uitdaging	5
Toelichting.....	5
Concrete aanbevelingen	6
Advies 2: Hanteer een holistisch kindbeeld dat agency en kwetsbaarheid integreert om kindspecifiek te werken	7
Uitdaging	7
Toelichting.....	7
Concrete aanbevelingen	9
Advies 3: Beantwoord de capaciteitsuitdaging vanuit diversificatie en het subsidiariteitsprincipe	10
Uitdaging	10
Toelichting.....	10
Concrete aanbevelingen	13
Advies 4: Zet continue in op doorgedreven samenwerkingen over beleidsdomeinen heen	14
Uitdaging	14
Toelichting.....	14
Concrete aanbevelingen	15
Advies 5: Zet in op transformatieve en sociale rechtvaardigheid	16
Uitdaging	16
Toelichting.....	16
Concrete aanbevelingen	18
Advies 6: Maak gebruik van kinderrechtenbeleidsinstrumenten om een kinderrechtenproof beleid te voeren.....	19
Uitdaging	19
Toelichting.....	19
Concrete aanbevelingen	21
Advies 7: Onderzoek de impact van de overheveling grondig	22
Uitdaging	22
Toelichting.....	22

Concrete aanbevelingen	24
Achtergrond	25
De feitelikheden van de overheveling	25
Wat verandert er?	25
Het Jeugddelinquentiedecreet in vogelvlucht	28
Parket – jeugdrechter – jeugdrechtbank	28
Afhandeling op niveau van het Openbaar Ministerie	28
Gerechtelijke afhandeling – maatregelen door de jeugdrechter	29
Gerechtelijke afhandeling – reactie door de jeugdrechtbank.....	31
Schematisch overzicht aanbevelingen en doelactoren	33
Bronnen	41

Situering

Op 1 januari 2026 vindt een **bevoegdheidsverschuiving** plaats. Het agentschap Opgroeien, dat tot op dat moment belast is met de uitvoering van het beleid inzake jeugdige criminaliteit, draagt die bevoegdheid over aan het Agentschap Justitie & Handhaving. Concreet worden de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum, met inbegrip van het personeel en budget, integraal overgeheveld tussen de agentschappen. Ook de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van jongeren in het kader van elektronische monitoring en de subsidiëring van de diensten voor Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling (verder: HCA-diensten) worden overgedragen van het agentschap Opgroeien aan het agentschap Justitie & Handhaving. Het jeugddelinquentiedecreet blijft een gedeelde bevoegdheid van de ministers van Justitie en Welzijn met het oog op het verderzetten van de samenwerking met de relevante actoren uit het welzijnsveld.

De overheveling van de bevoegdheid jeugddelinquentie van het agentschap Opgroeien naar het agentschap Justitie en Handhaving lijkt **op het eerste zicht niet veel verandering** met zich mee te brengen. Zo wordt het ook voorgesteld in de beleidsverklaring, door de bevoegde ministers en in de communicatie die beide agentschappen over de overheveling maken. Het perspectief dat daarbij gehanteerd wordt laat echter **heel wat zaken onbelicht en onbenoemd**.

Achteraan in het voorliggende advies staat een korte schets met meer achtergrond bij de overheveling.

Advies

Vanuit het Kenniscentrum Kinderrechten maken wij ons zorgen over de overheveling. Zowel inhoudelijk als over hoe het proces gelopen wordt en wie daarbij wel en niet betrokken en gehoord wordt. De meest opvallende **afwezige stem is die van kinderen en jongeren**: hun ervaringen, stem en kennis-van-binnenuit krijgt (bijna) geen ruimte in de overheveling. Een blik op het gelopen **proces** doet ook oproepen tot een bijsturing van werkwijze, met meer respect voor basisbeginselen van goed bestuur.

Een beschouwing van de **inhoud en impact** noopt tot dringende aandacht voor kinderrechten. De overheveling brengt een gevaar voor **structurele verzwakking van kinderrechten** mee die slechts met voldoende bijkomende inspanningen en alertheid kan voorkomen worden. De overheveling staat op gespannen voet met- en zal dus extra veel aandacht vergen voor - o.a. kind-specificiteit, subsidiariteit en diversificatie van aanpak en maatregelen; integratie van welzijns- en justitiële kaders; respecteren, waarborgen en beschermen van kinderrechten(principes); transversale samenwerking; herstel van systemische schade; evidence-based beleid.

Vanuit deze bezorgdheid schrijft het Kenniscentrum Kinderrechten een beleidsadvies, gericht aan :

- Beleidsmakers bij Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Beleidsmakers bij Justitie & Handhaving
- Politieke verantwoordelijken over de bevoegdheidsdomeinen jeugdcriminaliteit en jeugdhulp
- Actoren die een rol spelen in de omkadering van jongeren aan wiens leefwereld de overheveling raakt
- Organisaties die op zoek zijn naar taal/context om aan de slag te gaan met de uitdagingen die de overheveling met zich meebrengt
- ...

Werkwijze

Om tot de beleidsaanbevelingen te komen, deden we onderzoekswerk. We verzamelden de adviezen en bedenkingen die publiek geuit werden naar aanleiding van de aankondiging van de overheveling. We bestudeerden het advies van het Kinderrechtencommissariaat en van de unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten en beluisterden aandachtig de elementen die door nog andere partijen werden aangehaald tijdens de parlementaire hoorzitting over de overheveling. We gingen in gesprek met de Vlaamse Jeugdraad naar aanleiding van de open brief die ze schreven samen met Uit de Marge. We verdiepten ons in het jeugddelinquentiedecreet, de geschiedenis en totstandkoming ervan, de onderliggende principes en kaders en de uitwisseling errond in de opvolggroep. Specifiek rond elektronische monitoring, al eerder een bevoegdheid van Justitie en Handhaving, verdiepten we ons in wetenschappelijke literatuur en volgden we de evoluties en resultaten van het pilootproject. Rond alternatieven voor retributieve justitie die een aanvulling kunnen vormen op herstelgerichte justitie verdiepten we ons ook in wetenschappelijke literatuur. Voor de mogelijkheden tot

meer participatieve beleidsvoering verdiepten we ons in mogelijkheden die kinderrechtenbeleidsinstrumenten hiervoor bieden en de werking van cliëntorganisaties. Het beleidsadvies werd ook intern afgestemd met het multidisciplinaire team van medewerkers van KeKi.

Leeswijzer

Elke beleidsaanbeveling is opgebouwd uit

- een duiding van de uitdaging
- een verdere toelichting
- concrete aanbevelingen die gericht zijn aan verschillende actoren. We definiëren de actoren zo concreet mogelijk.

Advies 1: Respecteer het motiveringsbeginsel, met een focus op het belang van het kind

Uitdaging

De overheveling van de beleidsopvolging van het jeugddelinquentiedecreet lost op zichzelf geen van de **gekende structurele uitdagingen** op (wachtlijsten, capaciteitstekort, personeelstekort, doorstroommoeilijkheden, innovatieve samenwerkingen, uitdagingen op vlak van realisatie van kinderrechten, bereiken van doelstellingen als re-integratie, de gefragmenteerde aansturing van het beleid rond de problematieken van de meest kwetsbare kinderen en jongeren, ...). Voor geen van deze zaken is de overheveling een directe meerwaarde. Dit stelt de beleidsvoerder voor de uitdaging te motiveren **hoe dit initiatief het belang van het kind dient**. Zowel in de memorie van toelichting als in de antwoorden van de minister op parlementaire vragen over de overheveling ontbreekt het aan een uitgewerkte motivatie. Verwijzingen naar het regeerakkoord bevat geen inhoudelijke motivatie.

Toelichting

De vraag om de **overheveling te heroverwegen, of ze niet door te voeren** werd door diverse actoren naar voor geschoven: het Kinderrechtencommissariaat, leden van de opvolggroep jeugddelinquentiedecreet, de Vlaamse Jeugdraad & Uit de Marge in hun door meer dan 40 organisaties ondertekende open brief, de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten, meerdere sprekers tijdens de hoorzitting afgelopen najaar, enz. Dit zijn geen ideologische oproepen. Het is de vraag om een verduidelijking naar de meerwaarde van deze overheveling. Tijdens de hoorzitting werd in termen van voornemens, plannen en kansen de niet-schadelijkheid van de overheveling beargumenteerd. De vraag naar een meerwaarde, die enkel door de overheveling kan worden gerealiseerd, is nog steeds niet beantwoord.

Transparantie, verantwoording, inclusieve besluitvorming etc. zijn **basisprincipes van goed bestuur die niet gerespecteerd zijn**. Daarenboven is elk beleid dat raakt aan de leefwereld van kinderen en jongeren ook gebonden aan de **verplichting het belang van het kind de eerste overweging te hanteren**. Het Kinderrechtenverdrag bepaalt in artikel 3 dat de belangen van kinderen en jongeren een eerste overweging dienen te zijn bij alle maatregelen die hen aanbelangen.

“Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.” Art. 3, lid 1, Kinderrechtenverdrag

Het is een overweging die je altijd meeneemt wanneer je werkt met of voor kinderen en jongeren. Dit betekent dat je vertrekt vanuit de leefwereld en het perspectief van het kind of de jongere. Ook andere belangen worden meegenomen in de afweging, maar je geeft wel prioriteit aan de positie van het kind of de jongere.

Het belang van het kind is **een recht** en is niet vrijblijvend. Het is van toepassing met betrekking tot individuele jongeren en groepen kinderen of jongeren (bv. jongeren die in een gemeenschapsinstelling verblijven).

Het belang van het kind is naast een specifiek recht ook een **algemeen beginsel in het Kinderrechtenverdrag**. Dit wil zeggen dat het, samen met de drie andere algemene beginselen: participatie, non-discriminatie en recht op leven, overleven en ontwikkelen, de grondslag vormt van elk handelen, iedere actie, elke regelgeving... die kinderen en jongeren (on)rechtsreeks raken of waarbij zij betrokken zijn.

De vragen over het belang van het kind die zijn gesteld in het voorstel van resolutie (ingediend op 15 mei 2025) en de hoorzitting die hierover werd georganiseerd (17 september 2025), in het advies van de Vlaamse jeugdmagistraten en in het advies van het Kinderrechtencommissariaat, zijn niet beantwoord. **Niets wijst erop dat het belang van het kind de eerste overweging, laat staan de grondslag, is geweest bij deze beslissing.** Andere belangen lijken voorrang gekregen te hebben, ten nadele van de belangen van de direct of indirect betrokken kinderen en jongeren.

Concrete aanbevelingen

- Respecteer het belang van het kind als eerste overweging bij het maken van (beleids)beslissingen.
- Betrek kinderen en jongeren om te beoordelen of beslissingen in hun belang zijn.
- Neem advies en bezorgdheden van actoren die spreken als vertegenwoordiger van kinderen en jongeren serieus.
- Beantwoord publiek de adviezen en vragen van kinderrechtenactoren (Kinderrechtencommissariaat, Vlaamse Jeugdraad, magistratuur).
- Leg transparant uit welke meerwaarde de overheveling oplevert voor kinderen en jongeren.
- Leg transparant uit hoe deze investering te verantwoorden is in verhouding tot andere nodige investeringen op het terrein van de beide bevoegde agentschappen.
- Ambieer veranderingen die structurele uitdagingen te verhelpen en een positief verschil maken in de leefwerelden van kinderen en jongeren en

hun context die in aanraking komen met hulpverlening en met jeugddelinquentie.

- Stel outcome-indicatoren op (welbevinden, continuïteit hulp, schooltraject) en rapporteer periodiek.

Advies 2: Hanteer een holistisch kindbeeld dat agency en kwetsbaarheid integreert om kindspecifiek te werken

Uitdaging

De voorgestelde overheveling wordt gepresenteerd als een technische operatie, een 'lift & shift'. De argumentatie rond de overheveling steunt op continuïteit en kansen en heeft een geruststellende toon. Er is onvoldoende aandacht voor de inhoudelijke verschuiving die de overheveling teweegbrengt. De overheveling werkt als een symbool én motor van een paradigmaverschuiving richting een justitiële logica. De **integratie van welzijns-, en pedagogische kaders** in het justitieel kader komen extra onder druk te staan door de structurele verwijdering van een bevoegdheid van een op opgroeien gerichte instantie naar een justitiële instantie. De verbindingen die voorzien zijn tussen omgang met jeugddelinquentie en jeugdhulp (bv. het opleggen van voorwaarden met hulpverlenende finaliteit) zijn kwetsbaar en worden onderbenut. De overheveling van de beleidsuitvoering inzake het jeugddelinquentiedecreet naar het agentschap Justitie & Handhaving dreigt de tendens te versterken van **verwijdering van een kinderrechtenperspectief naar meer focus op sanctionering en beveiliging**.

Wat voorgesteld wordt als continuïteit, is een volgende stap weg van een kinderrechtenperspectief. Dit stelt de beleidsvoerder voor de uitdaging aan te tonen hoe dit initiatief de integratie dient van de diverse kaders die gehanteerd dienen te worden in de omgang met kinderen en jongeren.

Toelichting

Het denken over reacties op jeugddelinquentie evolueert al ruim een eeuw.

- De wet op de kinderbescherming van 1912 verlegde accenten in het denken over verantwoordelijkheid van kinderen en jongeren, de verhouding kind-volwassene en de rol van de staat bij opvoeding.
- Het beschermingsmodel (1965) betrok contextfactoren als leeftijd en leef- en opvoedingssituatie bij het bepalen van een reactie.
- De hervormingen van 2006 voegden herstelrechtelijke en constructieve elementen toe: aandacht voor slachtoffer, schade en herstel naast zorg voor de jongere en zijn omgeving.
- De bevoegdheidsoverdracht naar de Gemeenschappen (2014) mondde uit in het Vlaamse jeugddelinquentiedecreet (2019). De keuze voor een hybride model waarin meerdere kaders worden geïntegreerd bleef daarbij behouden. Het jeugddelinquentiedecreet integreert kaders van sanctie, herstel, zorg en beveiliging en beoogt snelle, duidelijke en herstelgerichte reacties. Centraal staat de responsabilisering van de jonge verdachte/delictpleger (het 'verantwoordelijkheidsmodel') waarmee het een verschil maakt met het vroegere beschermingsmodel.

Met de **focus op verantwoordelijkheid** positioneert het jeugddelinquentiedecreet zich duidelijk buiten het kader van het decreet integrale jeugdhulp, gekenmerkt door een focus op vraaggestuurde zorg en ondersteuning op maat van jongeren en hun context. Het verschil in paradigma van elk van de decreten wordt bij wijzigingen in het jeugddelinquentiedecreet meer geprononceerd. Daarbij valt op dat wijzigingen vooral **sanctie en beveiliging versterken** (bv. kortverblijf, uitbreiding elektronische monitoring) en zorg en herstel minder (bv. beperkt gebruik van de maatregel jeugdhulp). Deze accentverschuiving riskeert een reductionistische blik ('offenderisme') waarbij de persoon wordt herleid tot het delict.

De ontkoppeling van jeugdhulp en jeugddelinquentie wordt nu doorgetrokken door de beleidsuitvoering van jeugddelinquentiedecreet onder te brengen in een ander beleidsdomein dan jeugdhulp. Wat als logische evolutie wordt gekaderd, bestendigt een **verschuiving die zich weg beweegt van een geïntegreerde benadering van kinderen en jongeren**. Verantwoordelijkheid, sanctionering en beveiliging komen centraler te staan ten koste van zorg, nabijheid en rehabilitatie. Zelfs zonder overheveling is het weerstaan aan tendensen richting meer controle, rapportering en beheersing ten voordele van ondersteuning, erkenning en zorg al een uitdaging. Met de overheveling gaat het niet 'slechts' om sociale en pedagogische instituten die beïnvloed worden door een beheersingslogica en daar alert voor moeten zijn, maar komt beleid inzake jeugddelinquentiedecreet effectief bij instanties te liggen die niet expliciet zorg- en welzijnsdoelen nastreven. Zonder bewuste bijsturing en sterke samenwerking dreigt deze evolutie jongeren met complexe noden, waaronder delinquent gedrag, minder toegang te geven tot zorg, nabijheid en ondersteuning.

Vanuit kinderrechten is een holistische, evenwichtige kijk essentieel: **een kind is zowel actief en aanspreekbaar op verantwoordelijkheid als kwetsbaar en gerechtigd op hulp**. Een verdere ontkoppeling van jeugdhulp en jeugddelinquentie vergroot het risico op tegenstrijdige interventies, versnippering en een kindbeeld dat, afhankelijk van welk decreet van toepassing is, verandert. Het veranderende taalgebruik illustreert dit verschuivende kindbeeld. Binnen decreet integrale jeugdhulp klinkt taal van kansen, begeleiding en perspectief; binnen jeugddelinquentiedecreet domineren termen van controle, beheersing en sanctionering. De gedesintegreerde benadering van kinderen en jongeren is overigens meer dan een verschil in taal. Het gaat om de verdrukking van de kind-specifieke aanpak.

Professionals (Vlaamse Jeugdraad, Uit de Marge) signaleren dat kinderen en jongeren primair nood hebben aan gesprek, hulpverlening en nabijheid. Ook het Kinderrechtencommissariaat blijft benadrukken: kijk naar jonge delictplegers als kinderen en jongeren die hulp nodig hebben en benadrukt dat een kind-specifieke aanpak cruciaal is: met aandacht voor **groei kansen, ontwikkeling en perspectief**. Die aanpak moet zichtbaar zijn in voorzieningen, personeelsprofiel, regelgeving en praktijk. Dit komt onder druk bij een te eenzijdige focus op

verantwoordelijkheid en sanctie. Hetzelfde geluid horen we bij de unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten in hun advies van 4 juni 2025:

“Het merendeel van de jongeren die als delinquent bestempeld worden, is in eerste instantie ook een kwetsbare groep die nood heeft aan intensieve ondersteuning als gevolg van een verontrustende thuissituatie of persoonlijke problematiek. Die nood verdwijnt uiteraard niet zodra zij een – zelfs ernstig – misdrijf hebben gepleegd; integendeel, hij kan zelfs toenemen. Het feit dat deze jongeren nu via twee verschillende agentschappen, elk met een eigen visie, aanpak en dienstenpakket, worden opgevolgd, dreigt een onoverzichtelijk en mogelijk tegenstrijdig web van interventies te creëren.”

Het accent op verantwoordelijkheid in het decreet is op zich geen struikelblok voor kind-specificiteit. Het biedt zelfs kansen om een te eenzijdige benadering van kinderen als kwetsbaar bij te sturen naar een holistische insteek die ook hun agency aanspreekt. Maar **‘verantwoordelijkheid’ moet kind-specifiek ingevuld worden**: kinderen en jongeren moeten kunnen groeien in verantwoordelijkheid opnemen; het is geen binair kwetsbaar-of-verantwoordelijk. Het gaat om **gedeelde verantwoordelijkheid**: kinderen en jongeren mogen en kunnen in toenemende mate verantwoordelijkheid opnemen, en moeten in dat proces ondersteund worden.

Concrete aanbevelingen

- Voorkom dat meer aandacht voor verantwoordelijkheid, sanctie en veiliging de ruimte voor begeleiding, hulp en herstel verdringen. Behoud én versterk hiervoor de koppelingen tussen reacties op jeugddelinquentie en jeugdhulpverlening en andere welzijnsactoren. Jongeren zijn vooreerst jongeren. Delinquent gedrag betekent niet dat een benadering vanuit kwetsbaarheid en ondersteuning overbodig wordt.
- Ontwikkel een gedeelde visie tussen agentschappen. Vertrek hierbij van een holistisch kindbeeld en consequent taalgebruik dat kinderen en jongeren niet reduceert tot “daders” of “risico’s”, maar hun dubbele positie erkent (verantwoordelijkheid én kwetsbaarheid).
- Ontwikkel, promoot en verspreid conceptualisering en implementatie van ‘verantwoordelijkheid’ met aandacht voor kind-specificiteit, relationele en systemische aspecten.
- Behoud de kindspecifieke insteek van het jeugddelinquentiedecreet, met aandacht voor groeikansen, ontwikkeling en perspectief.
- Vermijd de normalisering van maatregelen die primair voor volwassenen ontwikkeld zijn. Wees bij maatregelen, die overeenkomsten vertonen met maatregelen die ontwikkeld zijn voor volwassenen, extra alert voor een kind-specifieke invulling ervan en het voldoen aan kinderrechtenstandaarden.

- Bewaak dat kinderen die een delict plegen niet disproportioneel anders worden benaderd dan kinderen die ander verontrustend gedrag stellen.
- Toets nieuwe maatregelen (bv. elektronisch toezicht, langverblijf, high care–high risk units) aan (Vlaamse, internationale, ...) kinderrechten.

Advies 3: Beantwoord de capaciteitsuitdaging vanuit diversificatie en het subsidiariteitsprincipe

Uitdaging

Het jeugddelinquentiedecreet is onderbouwd door meerdere **basisprincipes** waarin een kinderrechtenperspectief en implementatie van internationale richtlijnen herkenbaar is: specifiek jeugdsanctierecht, koppeling tussen welzijn en justitie, detentie als last resort, diversificatie van reactiemogelijkheden... . In de ontwikkelingen van afgelopen jaren bij de implementatie van het jeugddelinquentiebeleid en bij het aanpakken van uitdagingen zoals capaciteit, zijn echter niet elk van deze principes evenwichtig herkenbaar.

Bij de communicatie over de overheveling wordt aangekondigd dat er maatregelen zullen genomen worden om de uitdagingen op vlak van capaciteit aan te pakken. Wat dit inhoudt is nog vaag. Het is tegelijk een uitdaging en een kans om voor de aanpak van de **capaciteitsuitdaging te vertrekken vanuit een blik op het hele scala aan maatregelen en de hele jeugdhulp-jeugdrechtsketen**. Met de overheveling naar het agentschap Justitie & Handhaving krijgt dit agentschap een troef in handen om bv. praktijken te versterken die erin slagen de diverse kaders die onderliggend zijn aan het jeugddelinquentiedecreet te integreren, samenwerkingen aangaan met actoren uit het welzijnsdomein en die invulling geven aan meervoudige basisprincipes: subsidiariteit, diversificatie, etc. Dergelijke praktijken kunnen er toe bijdragen dat de uitdagingen op vlak van capaciteit niet enkel beantwoord wordt met kwantitatieve uitbreidingen waar de capaciteitsdruk zich meest laat voelen.

Toelichting

Subsidiariteit houdt in dat de **minst ingrijpende maatregelen voorkeur** krijgen. Dat betekent ook dat de meest ingrijpende maatregelen, vrijheidsberoving, slechts ingezet worden als '*ultimum remedium*' of '*last resort*': de allerlaatste optie die overwogen wordt als alle andere opties onmogelijk of ineffectief blijken te zijn. Dit principe wordt – in principe – door het jeugddelinquentiedecreet uitgedragen en is een vertolking van artikel 37 van het Kinderrechtenverdrag dat pleit voor een zo kort en uitzonderlijk mogelijke detentie. Het naar voren schuiven van dit principe vraagt om een diversiteit aan andere maatregelen dan vrijheidsberoving.

Een huidige aanvulling vanuit het agentschap Justitie & Handhaving is elektronische monitoring (EM). Dit was initieel bedoeld als diversificatie van maatregelen en kan een bijdrage leveren aan het subsidiariteitsprincipe. Hierbij moet bewaakt worden dat het niet ingezet wordt als antwoord op capaciteitsuitdagingen, zoals ook voor volwassenen het geval is, in plaats van voor die uitdagingen te vertrouwen op welzijnsgerichte interventies. De voorstelling van de evaluatie van het proefproject van elektronische

monitoring toont aan dat die vrees momenteel ongegrond is. Het vraagt om een goede borging van de werkingsprincipes die gehanteerd worden die leiden tot het gepaste gebruik van EM om dat ook in de toekomst zo te behouden. Of de maatregel EM ook feitelijk een meerwaarde is voor kinderen en jongeren en de samenleving, moet nog worden onderzocht. De huidige beperkte kennis over deze trajecten in Vlaanderen wijzen toch vooral op het belang van – wederom – de begeleiding, het welzijns- en ondersteuningsgerichte aspect, een sterkte die Justitie & Handhaving niet uit de eigen specificiteit haalt, maar uit de samenwerkingen met andere actoren en aan boord halen van expertise uit andere domeinen.

Tijdens de hoorzitting in de Commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen van 17 september 2025 wijst Prof. Pleysier erop dat het risico bestaat het **subsidiariteitsprincipe extra onder druk komt te staan door de overheveling** naar het agentschap Justitie & Handhaving. Het sluitstuk van het jeugddelinquentierecht, de vrijheidsberoving, komt nu onder dat beleidsdomein te liggen, terwijl veel van wat daaraan voorafgaat op een andere plaats zit. Dat diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (hierna HCA-diensten) mee verhuizen naar hetzelfde agentschap is in die zin positief zodat het gedifferentieerde aanbod dat het jeugddelinquentiedecreet biedt voldoende zichtbaar blijft.

HCA-diensten scheppen ruimte voor de inzet op het opnemen van verantwoordelijkheid door de projecten en trajecten die er kunnen worden uitgebouwd. Tegelijk zorgt de inbedding in het jeugdhulpverleningslandschap voor de cruciale trajectbenadering en een welzijnsgerichte focus. Agency en ondersteuningsnood krijgen gelijktijdig aandacht. Dit laat toe meer te bereiken dan de uitvoering van de voorwaarden of het doorlopen van het hersteltraject maar ook bruggen te kunnen bouwen naar ondersteuning van jongere en diens context.

Dit neemt niet weg dat de overheveling in eerste instantie structureel voor versnippering zorgt. De **structurele versnippering** kan gecompenseerd worden door verbindende werkingsprincipes. Het brengt extra uitdagingen met zich mee om het complementair noodzakelijke aanbod, dat uiteraard onder het beleidsdomein Welzijn valt, te blijven verbinden met het justitiële antwoord.

Uitdagingen op vlak van capaciteit kunnen de neiging creëren om de capaciteit te verhogen waar ze meest voelbaar is en doorschuiven niet meer mogelijk: in de settings met vrijheidsberoving. Magistraten geven in hun advies aan dat voor kinderen en jongeren met een dossier in het kader van een verontrustende situatie het tekort aan plaatsen en capaciteit in de jeugdhulpverlening al vele jaren schrijnend is en zelfs toeneemt. Ze pleiten voor een aanzienlijke uitbreiding van de ondersteuningscapaciteit voor deze kinderen en jongeren **in alle domeinen van de jeugdhulp**. Vroegtijdige interventie en ondersteuning blijkt immers vaak de beste preventie te bieden tegen latere jeugdcriminaliteit. Ze stellen dat een geïntegreerde aanpak noodzakelijk is, waarbij ondersteunende tactieken in het kader van verontrusting en de sanctionerende jeugddelict-maatregelen elkaar versterken.

Het aanpakken van de uitdagingen op vlak van capaciteit op het einde van de keten vond al plaats onder het agentschap Opgroeien, door een stelselmatige uitbreiding van de beschikbare plaatsen in de gemeenschapsinstellingen. Met de uitsluiting van kinderen en jongeren in een verontrustende situatie uit de gemeenschapsinstellingen en met de recente intrede van elektronische monitoring als mogelijke maatregel of reactie, werd ook aan de 'vraagzijde' ingegrepen. Dat dit **geen afname van de druk op de gemeenschapsinstellingen** met zich meebrengt en de capaciteit een issue blijft, bevestigt de claim van meerdere actoren dat de **capaciteitsopbouw moet verschuiven naar de jeugdhulpzijde** en doet de vraag rijzen of een stijgend aanbod niet ook een stijgende vraag met zich meebrengt.

Als we kijken naar de cijfers die Opgroeien beschikbaar stelt op haar website, zien we dat in 2015 29'614 kinderen en jongeren met een delictdossier instroomden bij de Vlaamse parketten. In 2019, het overgangsjaar tussen het oude federale en het nieuwe Vlaamse Jeugddelinquentierecht, waren dat er 35'238 en in 2024 waren dat er 39'074. Vijf jaar na de inwerkingtreding van het JDR zijn er dus bijna 32% meer kinderen en jongeren met een delictdossier dan vijf jaar voor de intrede van JDR. Daarmee heeft de stijgingstrend die de laatste vijf jaar vóór de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet plaatsvond zich gewoon verdergezet na de inwerkingtreding.

Een gelijkaardig verhaal wat betreft de vorderingen van de jeugdrechter in jeugddelinquentiedossiers. In 2015 waren er 1'392 vorderingen, in 2019 1'580 en in 2024 1787. Ook hier vindt geen trendbreuk qua aantallen plaats door de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet. Als we daarbij dan kijken naar de meest ingrijpende maatregel, **vrijheidsberoving** door een residentiële plaatsing in de gemeenschapsinstellingen, dan zien we zelfs een veel **sterkere stijging sinds de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet**.¹ Tussen 2018 en 2019 vond een stijging plaats van 1%, gevolgd door een initiële daling van -6% in 2020 en -0,3% in 2021, gevolgd door een cumulatieve stijging van 6% in 2022, 17% in 2023 en 20% in 2024. Als we aan die cijfers, die enkel iets vertellen over de reguliere gesloten plaatsingen, ook de cijfers voor kortverblijf toevoegen dan zien we in de periode 2020-2024 maar liefst een stijging van 72% van kinderen en jongeren die een residentiële vrijheidsberovende maatregel opgelegd krijgen. Als we dat cijfer zouden vervolledigen met situaties waarin een niet-residentiële vrijheidsberovende maatregel opgelegd werd, in het kader van het pilootproject elektronische monitoring in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen, dan komen daar nog 28 dossiers bij voor de periode juni-december '24 en klimt het stijgingspercentage naar bijna 76%. Dit terwijl het aantal vorderingen in die periode met 'slechts' 23% steeg. Verder blijkt, met doorstroom van 66,7% van gesloten oriëntatie naar gesloten begeleiding in 2023 en ruim 69% in 2024, er in Vlaanderen een sterke voorkeur te zijn voor *last resort* oplossingen als meest voor de hand liggende oplossingen.

---

¹ Cijfers voor 2015-17 zijn niet ter beschikking op de website van Opgroeien.

Deze cijfers **doen serieuze vragen rijzen over de implementatie van het last resort principe en de inzet van vrijheidsberoving als ultimatum remedium bij jeugddelinquentie**. Ondanks de beschikbaarheid van de wijde variëteit aan andere maatregelen en reacties die het jeugddelinquentiedecreet genereert – in lijn met Algemene Commentaar nr. 24 van het VN-Kinderrechtencomité – wordt verhoudingsgewijs vaak gebruik gemaakt van het zogenaamde ultimatum remedium.

Pleysier (2025) wijst in een recent artikel op het gegeven dat Nederland, met een bevolking die bijna drie keer zo groot is als Vlaanderen slechts evenveel kinderen en jongeren in detentie plaatst en dat Ierland, met een bevolking die ongeveer 28% kleiner is dan Vlaanderen ongeveer 10 keer minder kinderen en jongeren in detentie plaatst.

Deze cijfers doen ook vragen rijzen over de werkelijke ruimte voor het opnemen van verantwoordelijkheid – de centrale insteek in het jeugddelinquentiedecreet. Recent onderzoek (Reubens et al., 2025) brengt in beeld hoe **ruimte voor eigen agency en het opnemen van verantwoordelijkheid zich omgekeerd evenredig verhoudt tot het bepalen van- of uitsluiten van bepaald gedrag**, zoals sterk aanwezig in geval van vrijheidsberoving.

Het capaciteitsvraagstuk kan dus best gekoppeld worden aan het subsidiariteitsbeginsel. Het sterke vertrouwen in- en uitbouw van wat last resort zou moeten zijn, blijkt averechts te werken.

Concrete aanbevelingen

- Hanteer het subsidiariteitsbeginsel systematisch. Het jeugddelinquentiedecreet bevat een divers arsenaal aan maatregelen.. Vrijheidsberoving blijft ultimatum remedium.
- Pak de capaciteitsuitdaging aan vanuit het subsidiariteitsbeginsel. Verleg capaciteit naar vroegtijdige hulpverlening. (AO)(AJH)(KJH)(KW))
- Baseer beleidsontwikkeling en -implementatie op kinderrechten geïnspireerde basisprincipes. Bewaak dat alle kaders en principes die het jeugddelinquentiedecreet onderbouwen gelijkmatig en gelijktijdig beleidsbeslissingen inspireren.
- Borg de werkingsprincipes die voorkomen dat elektronische monitoring gebruikt wordt als antwoord op residentiële capaciteitsuitdaging. (
- Maak evenwichtig gebruik van de eigen troeven van het eigen beleidsdomein én van de samenwerkingen over grenzen van beleidsdomeinen heen. Net de erkenning van de afhankelijkheid van het eigen domein van initiatieven in andere beleidsdomeinen kan een sterkte zijn om effectieve antwoorden te (blijven) ontwikkelen.
- Versterk het hele scala aan overheidsinterventies, niet enkel justitieel maar ook hulpverlenend.
- Garandeer, niet enkel via een samenwerkingsprotocol tussen agentschappen, maar ook via concrete acties in de leefwereld van kinderen en jongeren, dat Welzijn een prominente meerwaarde heeft voor kinderen en jongeren, zeker ook zij die onder het jeugddelinquentiedecreet vallen.

- Zet in op behoud en versterking van (HCA) werkingen die diversificatie, maatwerk, integratie van kaders mogelijk maken.

Advies 4: Zet continue in op doorgedreven samenwerkingen over beleidsdomeinen heen

Uitdaging

Overgangsmomenten tussen verblijf in een gemeenschapsinstellingen en in reguliere (residentiële) hulpverlening vormen een uitdaging die de jongeren niet ten goede komen. De moeilijkheden bij transities zetten druk op hun welzijn, perspectief, onderwijstraject, persoonlijke ontwikkeling, motivatie, geloof in hulpverlening, etc. Deze transitie vormt een uitdaging op zich, maar is ook symbool voor - en symptoom van - onvoldoende ontwikkelde samenwerking over werkvormen en settings heen. De overheveling kan deze moeilijkheden versterken wanneer ze leidt tot een **verdere verkokering en verbijzondering**, het hanteren van een andere taal, paradigma, etc. De overheveling kan ook een momentum zijn om verschillen te omarmen en te benutten, en door ze te expliciteren vooral ook te paren aan inzet op **samenwerking, gedeelde zorgverantwoordelijkheid, actieve begeleiding van transities**.

Toelichting

Professionele expertise binnen één sector volstaat soms niet voor multifactoriële moeilijkheden. Waar er sprake is van complexe problematieken kan een gebrek aan multidisciplinaire en participatieve samenwerking tot **ontoereikende zorg** leiden. **Escalaties** die daaruit voortvloeien kunnen leiden tot een opname in de gemeenschapsinstellingen. Anderzijds verloopt de **uitstroom** uit een gemeenschapsinstellingen, met name voor kinderen en jongeren met complexe noden, erg moeizaam.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt tijdens de hoorzitting dat er oog nodig is voor de volledige complexiteit van jeugddelinquentie en compartimentering moet vermeden worden. Ze onderstreept uitdrukkelijk dat **jeugddelinquentie geen eenvoudig of op zichzelf staand probleem** is. Kinderen en jongeren worden beïnvloed door hun omgeving en de groeikansen die ze krijgen.

Het ontwerpdecreet is daar niet blind voor en verwijst naar sociale, pedagogische, contextuele factoren die een invloed kunnen hebben op het ontstaan van delinquent gedrag.

“In sommige gevallen is het gedrag van de minderjarige nauw verweven met invloeden uit diens directe sociale omgeving, zoals vrienden, klasgenoten of buurtgenoten”

“Precaire leef- en woonomstandigheden kunnen een rol spelen in het (ontstaan van) delinquent gedrag bij minderjarigen.”

In het ontwerpdecreet wordt **samenwerking met sociale en pedagogische actoren** echter enkel gebruikt als argumentatie om de (juridische) uitdaging op vlak van gegevensdeling op te lossen. Er wordt verantwoord waarom

gegevensdeling nodig is met OCMW, buurtwerk, jeugdwerk, onderwijs, geestelijke gezondheidszorg. Samenwerking wordt hier gekaderd in functie van het vlot verlopen van de opdracht van agentschap Justitie & Handhaving. Het ontwerpdecreet legt hierbij echter geen verband met de nood aan samenwerking tussen verschillende instanties die samen het volledige traject van een jongere uitbouwen **in functie van het maximaal ondersteunen van de noden en ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren**. De focus op gegevensdeling houdt het risico in om enkel dossieropbouw van de individuele jongere te versterken. In het slechtste geval leidt documenteren en delen van informatie tot meer schadelijke praktijken en verdere verhoging van maatschappelijke kwetsbaarheid. Potentieel schuilt in dit risico ook een kans, en maakt dataverzameling het eveneens mogelijk om ook de meer **systemische uitdagingen in beeld** brengen.

Op twee punten komt **samenwerking** wel duidelijk aan bod bij de duiding van de overheveling: inzet op **onderwijs** in gemeenschapsinstellingen en het uitbouwen van **high-care/high-risk** faciliteiten. Er is sprake van twee (politiek geselecteerde) vernieuwingen die weliswaar van belang zijn, maar niet de structurele evoluties meebrengen die noodzakelijk zijn. Het bouwen van high-care/high risk faciliteiten lijkt een goed plan om aan de nood aan intensieve samenwerking tegemoet te komen. Het brengt ook heel wat uitdagingen mee die nog niet beantwoord zijn (op vlak van doelgroepafbakening, toewijzingsindicatoren, voldoende flexibel aanbod, maatwerk, duurtijd, doorstroom, ...). High care/high risk lijkt meest duurzaam en kan heel wat van deze uitdagingen voorkomen als deze faciliteiten niet vooreerst infrastructureel, geografische gesitueerd of modulair gedacht worden maar als een **vernieuwende samenwerkingsvorm**. Zoals de optimale residentiële setting nog niet werd ontwikkeld, is de optimale samenwerkingsvorm evenmin als blauwdruk beschikbaar, maar in de uitwerking van vernieuwing en bijsturing zijn de mogelijkheden daarvan nog minder uitvoerig verkend.

Ook de inzet op beter onderwijs in de gemeenschapsinstellingen is zeker noodzakelijk, maar is niet het enige aspect van het leven van kinderen en jongeren waar meerdere sectoren op elkaar betrokken moeten worden.

De overheveling voorziet niet rechtstreeks extra kansen om op samenwerking in te zetten die er niet zouden zijn geweest zonder de overheveling. In tegendeel, de overheveling draagt het risico in zich te leiden tot een nieuwe verkokering van sectoren, en het opsplitsen van het **traject van kinderen en jongeren**, in plaats van de **integratie van een zorgweb rondom de jongere**. De overheveling biedt wel een gelegenheid om de mogelijkheden vlak van (bestendigen en uitbreiden van) samenwerkingen, zorgintegratie, gedeelde zorgverantwoordelijkheid opnieuw onder de aandacht te brengen. De werkvorm met gedeelde zorgtrajecten die al lopen tijdens een verblijf in gemeenschapsinstellingen met partners erbuiten, alsook de werkvorm met de lokale ketenaanpak verdienen in dat opzicht aandacht als goed praktijken die door de overheveling nog extra aan belang wint. Niet enkel als praktijk, maar als principe.

Concrete aanbevelingen

- Voer structureel transversaal beleid (macro), veranker gedeelde zorgverantwoordelijkheid (meso) en bied geïntegreerde ondersteuning (micro) rond verontrustende situaties van kinderen en jongeren met hoge complexiteit.
- Geef beleidsvoering participatief vorm. Op niveau van afdelingen, organisaties en overheidsbeleid.
- Bouw samenwerking met sociale, pedagogische, contextuele actoren uit in functie van het maximaal ondersteunen van de noden en ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren zelf – niet om beleidsvoering an sich te organiseren.
- Zet in op randactoren, de context van kinderen en jongeren en de ruimere hulpverlening om volwaardige trajecten mogelijk te maken die alle uitdagingen en noden aanspreken.
- Zet naast de geplande themagerichte vernieuwingen (onderwijs en complexe noden) in op structurele evoluties die de veelvoud aan noden (wachlijsten, capaciteitstekort, personeelstekort en -behoud, doorstroom en transitie, impact) aanspreken.
- Benut dataverzameling ook om systemische en structurele uitdagingen in beeld brengen en bij te sturen.
- Communiceer hoe de gedeelde bevoegdheid eruit zal zijn. Het nieuwe samenwerkingsprotocol is, ook vlak voor de feitelijke overheveling, nog niet publiek gekend.
- Neem jeugddelinquentie op als thema binnen breed jeugdbeleid

Advies 5: Zet in op transformatieve en sociale rechtvaardigheid

Uitdaging

Het jeugddelinquentiedecreet zet in op het **opnemen van verantwoordelijkheid**. De voedingsbodem voor het ontstaan van delinquent gedrag is echter een veel ruimer en complexer gegeven dan waar de kinderen en jongeren zelf, die het ongewenste gedrag stellen, verantwoordelijkheid voor kunnen opnemen. De **verantwoordelijkheid voor de oorzaken van delinquent gedrag**, is een ruimere, gedeelde verantwoordelijkheid. Delinquent gedrag vraagt om herstel van geleden schade door de slachtoffer(s) van het gedrag, maar ook om **herstel van het structureel onrecht in het leven van de dader**.

De nadruk op individuele verantwoordelijkheid voor het individueel handelen mag geen maskering meebrengen van de verantwoordelijkheid van beleid voor het goed – inclusief, solidair, ... - functioneren van structuren op collectief en structureel niveau. **Herstel van geleden schade door tekortkomingen op structureel niveau is een collectieve maatschappelijke verantwoordelijkheid** voor sociale rechtvaardigheid.

Toelichting

De open brief van de Vlaamse Jeugdraad en Uit de Marge stelt dat er oog moet zijn voor de context waarbinnen problemen en strafbare feiten plaatsvinden. Het ongewenste gedrag wortelt vaak in armoede, beperkte onderwijskansen, ouders zonder werk, slechte woonomstandigheden, een gebrek aan veilige plekken en

zinnvolle vrijetijdsbesteding. Het verband tussen delinquent gedrag en economische deprivatie, sociale exclusie, gebrek aan toegang tot hulp en (geestelijke) gezondheidszorg, onderwijs, duurzame tewerkstelling, etc. is goed gedocumenteerd maar het (straf)rechtstelsel draagt op heden nauwelijks bij aan het aanpakken van de schade die voortvloeit uit structurele vraagstukken. In tegendeel, **het justitiebeleid heeft vaak net het effect dat zij bestaande ongelijkheden bij gecriminaliseerde kinderen en jongeren en hun context versterken en bestendigen** (Weaver et al., 2024, p. 675). Zolang we die context niet aanpakken, dragen we water naar de zee, zo stelt de open brief. De brief vervolgt dat **in het huidige jeugdsanctierecht, kinderen en jongeren ook verantwoordelijkheid moeten dragen voor maatschappelijke problemen waar zij geen enkele schuld aan hebben.**

De inzet op verantwoordelijkheid mag niet enkel gaan om de verantwoordelijkheid van de 'kanarie in de koolmijn', wiens gedrag niet ontslaan kan worden van individuele verantwoordelijkheid, maar ook mede het product is van een maatschappelijke verantwoordelijkheid die volwassenen, politici, niet voldoende nemen. Het zijn problemen die voortkomen uit keuzes en structuren die volwassenen samen in stand houden: een woningmarkt die jongeren uitsluit, een schoolstelsel dat kansenongelijkheid versterkt, een zorgstelsel dat niet bereikbaar is op het moment dat kinderen en jongeren het hard nodig hebben, lerarentekort, ... In plaats van maatschappelijke kwetsbaarheid en sociale onrechtvaardigheid aan te pakken worden jongvolwassenen onderworpen aan **individualistische interventies** die hen primair verantwoordelijk houden. Beleid legt vaak meer nadruk op individueel gedrag dan op structurele ongelijkheid bij het verklaren en bestrijden van delinquent gedrag (Weaver et. al, 2024). Ook het welzijnskader dat momenteel wel al deel uitmaakt van de kaders die het jeugddelinquentiedecreet onderbouwen kan hieraan niet voldoende tegemoet komen. Immers, zowel het verantwoordelijkheidsmodel van het jeugddelinquentiedecreet als de aandacht voor kwetsbaarheid en groei in het decreet integrale jeugdhulp of het welzijnskader in het jeugddelinquentiedecreet, schrijven zich beiden in een medisch model in, met focus op het individu. Dit ten nadele van een meer **ecologisch of systemisch model waarbij omgevings- en contextuele factoren meer in rekenschap worden genomen om gedrag te begrijpen**. Hierbij moet heel bewust nagedacht worden in welke samenwerkingsrelaties wordt geïnvesteerd.

De overheveling van bevoegdheden inzake beleid rond jeugddelinquentie naar justitie kan een kans zijn om vanuit het agentschap Justitie & Handhaving **expertise te ontwikkelen in transformatieve en sociale rechtvaardigheid**, en samenwerkingen uit te bouwen met andere beleidsdomeinen die maatschappelijke kwetsbaarheid en sociale ongelijkheid aanpakken. Het is een kader dat nog geen deel uitmaakt van de huidige kaders van het jeugddelinquentiedecreet, dat nu wel al onderbouwd is door de kaders sanctierecht, herstelrecht en welzijn. Transformationeel recht is een holistische, gemeenschapsgerichte aanpak en zet, in lijn met het herstelrecht, in op herstel van de banden tussen dader en omgeving. Bij het transformationeel recht is het herstel niet enkel gericht op herstel van schade voor slachtoffers, of tussen slachtoffer en dader, maar ook **bijsturing van de bredere sociale en structurele**

condities die bijdragen aan de schade geleden door de dader in/en diens omgeving.

Het belang van inzet op transformatieve justitie wordt onderbouwd door het gegeven dat voor veel jongvolwassenen die in aanraking komen met de wet het **niet vooreerst nieuwe of verbeterde strafrechtelijke structuren, processen of praktijken zijn die voor de meest noodzakelijke veranderingen in hun leven(skeuzes) zorgen**. Die veranderingen liggen buiten het strafrechtstelsel, in het aanbieden van menselijke en sociale voorzieningen, in beleid, acties en resultaten die zijn geworteld in de basis principes van rechtvaardigheid: gelijkheid en democratie. De meest impactvolle hefboomen inzake justitie liggen dan buiten het beleidsdomein justitie. Beleidsactoren inzake justitie hebben vanuit dat perspectief een grote rol in het bepleiten en ondersteunen van noodzakelijk veranderingen in andere beleidsdomeinen in functie van voorkomen en verhelpen van maatschappelijke kwetsbaarheid, sociaal onrecht en daarmee ook misdaad.

In onderzoek waar jongeren zelf beluisterd werden rond wat 'sociale rechtvaardigheid' inhoudt werd aangegeven dat **sociale rechtvaardigheid** plaatsvindt waar er sprake is van "het hebben van een veilige en zekere woonomgeving; het ervaren van inclusie en een gevoel van erbij horen; eerlijke en gelijke kansen; persoonlijke sociale ondersteuning, gebaseerd op begrip en empathie".

De inzet van kinderrechten op het verbeteren van de sociale positie van kinderen in de samenleving, zodat kinderen – alle kinderen en jongeren, ook de minder aaihbare kinderen en jongeren - gelijkwaardige en actieve deelnemers kunnen zijn aan de samenleving, vertrekken van dezelfde premisses en kunnen wederom als richtinggevend worden beschouwd om de juiste inzet van justitie te vinden in de nieuwe bevoegdheid. Vertrekken vanuit een kinderrechtenperspectief kan een hefboom zijn voor structurele veranderingen in de ruimere samenleving. Het herstelrecht werd in de jaren '80 ontwikkeld als antwoord op de uitdaging om anders dan retributief om te gaan met jeugddelinquentie. Inmiddels zorgde het **wereldwijd voor verschuivingen in justitiële praktijken**. Inzet op transformatieve justitie zou hetzelfde hefboomeffect kunnen hebben.

Concrete aanbevelingen

- Ontwikkel een Vlaams kader voor transformatieve en sociale rechtvaardigheid naast sanctie, herstel en welzijn.
- Vul de inzet op individuele verantwoordelijkheid en bijsturing van individueel gedrag aan met inzet op collectieve verantwoordelijkheid en bijsturing van structurele tekortkomingen en ongelijkheid.
- Start pilootprojecten die de aanpak van jeugddelinquentie verbinden met realisatie van grondrechten.
- Start pilootprojecten die inzetten op erkenning en herstel voor mensen die schade opliepen door tekortkomingen in het functioneren van hulpverlening en andere structuren op collectief en structureel niveau.

- Integreer de logica van transformatieve rechtvaardigheid in HCA-diensten (herstel van contextschade).
- Werk transversaal samen met Welzijn, Onderwijs, Wonen en Werk om duurzame antwoorden op jeugddelinquentie te ontwikkelen, leg gezamenlijke investeringsverplichtingen vast.
- Zet primair in op partnerschap met (beleids)initiatieven die gericht zijn op de realisatie van grondrechten van zowel kinderen, jongeren en hun ouders. Zodat toegang gewaarborgd is tot huisvesting, werkgelegenheid, onderwijs, (geestelijke) gezondheidszorg. En dit niet (pas voor het eerst) tijdens, maar ter preventie van, verblijf in een (justitiële) residentiële setting.

Advies 6: Maak gebruik van kinderrechtenbeleidsinstrumenten om een kinderrechtenproof beleid te voeren

Uitdaging

Kinderen en jongeren betrekken bij beleidsvoering is geen sinecure. Het is echter wel **een verplichting, niet slechts een optie**, om kinderen en jongeren te beluisteren bij alles wat hen aanbelangt, hen ondersteunen om zich erover uit te drukken en rekening houden met hun input. Het participatierecht van kinderen en jongeren vindt zijn basis in artikel 22bis Grondwet en artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag, zoals uitgelegd in Algemene Commentaar nr. 12 van het VN-Kinderrechtencomité, en wordt op Vlaams niveau nader uitgewerkt in het Decreet Rechtspositie van de Minderjarige in de Jeugdhulp (art. 16 en 19, gecoördineerde versie 2024). Bij de overheveling, een betekenisvolle verandering die een impact heeft op de leefwereld van kinderen en jongeren, zijn kinderen en jongeren tot op heden niet betrokken. Hiermee zijn niet enkel **rechten niet gerespecteerd maar ook veel kansen gemist**. Zowel voor de af te wegen meerwaarde van de beslissing an sich, maar ook voor de aandachtspunten bij de vormgeving en doelstellingen van de overheveling. Hiermee dient zich een uitdaging aan voor de toekomst. De kinderrechtenbeleidsinstrumenten zijn toonaangevend in internationale context. In het kader van de overheveling bleven ze binnen Vlaanderen echter on(der)benut, terwijl de inzet van enkele instrumenten een **verplicht onderdeel is van de wetgevingsprocedure**.

Toelichting

Bij de keuze voor de overheveling zijn kinderen en jongeren niet betrokken. Er werden tijdens de hoorzitting door meerdere sprekers vragen gesteld bij de inspraak van kinderen en jongeren bij zowel de beslissing tot overheveling, het overhevelingsproces als de toekomstige beleidsvoering inzake het jeugddelinquentiedecreet. Deze zijn tot op heden niet beantwoord.

Er zijn **verschillende kinderrechtenbeleidsinstrumenten beschikbaar** die deze kinder- en jongerenparticipatie, direct en indirect via vertegenwoordiging, sterk faciliteren. Het gebruikmaken van deze kinderrechtenbeleidsinstrumenten is geen optie, maar een plicht, net zoals kinderen en jongeren beluisteren en rekening houden met hun input geen optie maar een verplichting is die

voortvloeit uit Vlaamse, Belgische en internationale wetgeving waaraan de Vlaamse overheid gebonden is.²

De overheveling werd niet geagendeerd op het **horizontaal overleg**. Het horizontaal overleg is samengesteld uit diverse actoren die een belangrijke inbreng kunnen doen om beleid zo vorm te geven dat het de implementatie van kinderrechten ondersteunt.

Er vond een (decretaal verplicht) **verticaal overleg** plaats tussen de Vlaamse Jeugdraad, het Kinderrechtencommissariaat en het Agentschap Justitie & Handhaving. Specifiek voor de overheveling werd aan de Vlaamse Jeugdraad echter geen advies gevraagd. De Vlaamse Jeugdraad schreef wel, samen met Uit de Marge en ondertekend door meer dan 40 andere organisaties, een open brief.³; Daarop volgde echter geen extra gesprek met het aanspreekpunt kinderrechten van het agentschap Justitie & Handhaving, het kabinet of de minister.

Er werd een **kind- en jongeren effectenrapport** (JoKER) geschreven dat is opgenomen in de memorie van toelichting van het ontwerpdecreet. Puur vormelijk bevat het de verplichte onderdelen. Het voldoet echter niet aan de richtlijnen uit de JoKER-handleiding die zorgen dat het JoKER z'n doel bereikt, en waarin input (vanuit de leefwereld) van kinderen en jongeren centraal staat. Zo is het betrekken van relevante experts bij het opstellen van het JoKER niet gebeurd, er is geen gebruik gemaakt van het Horizontaal Overleg, het Verticaal overleg, expertise uit de Opvolggroep Jeugddelinquentiedecreet noch ervaringskennis waarover cliëntorganisaties beschikken. De kans is ook gemist om participatie met kinderen en jongeren in te bedden in het beleidsproces.

In het ontwerpdecreet wordt melding gemaakt van het betrekken van de **cliëntorganisaties** in de Opvolggroep Jeugddelinquentiedecreet:

Via de vertegenwoordiging van de cliëntorganisaties voor jongeren als vast lid van de Opvolggroep jeugddelinquentierecht zal ook de inbreng en impact voor jongeren meegenomen worden en geëvalueerd worden.

Tot op heden is geen van de twee cliëntorganisaties die de stem van kinderen en jongeren vertegenwoordigen in verband met jeugdhulp (Cachet vzw en het Cliëntenforum) op de hoogte gebracht van deze plannen. Daarnaast kunnen ook

---

² Meer informatie over de kinderrechtenbeleidsinstrumenten vind je hier:

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/instrumenten>

³ Awel vzw, aKadeemi, Arktos vzw, Bamm vzw, Bataljong, Betonne Jeugd vzw, Cachet vzw, Christelijke Mutualiteit, D'Broej vzw, De Ambrassade, Formaat, Gekkoo vzw, GIGOS vzw, Goe Gespeeld!, Groep INTRO, JC Bazzz, JES vzw, KAJ vzw, Kazou vzw, Kind en samenleving vzw, Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, KLJ, Koning Kevin vzw, KSA Nationaal vzw, Krunsj vzw, Larfl, LEJO, Link in de Kabel, Maarten François - Uit eigen persoon, Netwerk Jeugdvriendelijk, Netwerk tegen Armoede, Onafhankelijke freinetschool de Klaproos, Ouderspunt, Pinkster Jeugd Vlaanderen, ROJM vzw, SAM, steunpunt Mens en Samenleving vzw, Sportpret, Tumult vzw, vzw Erat, vzw Homie, vzw JONG, vzw Oranjehuis, Vizit vzw, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw.

vragen gesteld worden bij de keuze om participatie vorm te geven via vertegenwoordiging en of de opvolggroep een geschikt platform is daarvoor. De opvolggroep is zeker participatief te noemen als men participatie opvat als 'informer'. Informeren is uitermate belangrijk, maar wel een eerder basale vorm van participatie die niet voldoet aan hoe participatie uitgedacht werd in het decreet rechtspositie van de minderjaringen in jeugdhulp (DRM) of de algemene commentaar 12 van het Kinderrechtencomité. Informeren is de onderste trede in een eenvoudig participatiemodel uit 1969. De Opvolggroep is overigens geen formeel adviesorgaan, er is geen verplichting om rekening te houden met de input die er gegeven wordt. **Rekening houden met input, is een verplichting die er wel is waar het gaat om participatie van kinderen en jongeren, bij alle zaken die hun aanbelangen.**

Verder is participatie via vertegenwoordiging een model dat niet zonder waarde is, maar zeker ook niet zonder uitdagingen bestaat. Om kinderen en jongeren te kunnen vertegenwoordigen, moet er een achterban van kinderen en jongeren zijn waarmee de cliëntorganisatie in contact is, wat op heden niet gegarandeerd is. Daarenboven zou ook tijd nodig zijn om de werkvormen van deze organisatie te diversifiëren, om ook kinderen en jongeren en hun context die ambulant begeleid worden te bereiken. Bijvoorbeeld kinderen en jongeren die begeleid worden in het kader van elektronische monitoring, door HCA-diensten, of via delictgerichte contextbegeleidingen) of kinderen en jongeren die te jong zijn om zich autonoom te verplaatsen naar de lokale werkingen.

Het is voor de implementatie van kinderrechten niet enkel noodzakelijk om de **rechtstreekse stem van kinderen en jongeren** te horen, maar ook van het **middenveld**. Terugkerend naar het JoKER kunnen we stellen dat er alvast geen ideale start werd gemaakt wat betreft het benutten van de expertise van actoren die een waardevolle bijdrage kunnen leveren om de impact op de leefwereld van kinderen en jongeren in te schatten.

Concrete aanbevelingen

- Gebruik de Vlaamse kinderrechtenbeleidsinstrumenten bij beleidsontwikkeling, -implementatie en -monitoring om het belang van kinderen en jongeren centraal te stellen in beslissingen.
- Stem het tempo van beleidsontwikkelingen af op de mogelijkheid om kinderrechtenbeleidsinstrumenten te benutten – net zoals andere noodzakelijk stappen van een beleidsproces moeten worden genomen.
- Maak een nieuw effectenrapport van de overheveling waarin de richtlijnen uit de JoKER-handleiding wel worden gevolgd, zodat een nulpunt voor effectmonitoring en impactmeting beschikbaar is, participatie van kinderen en jongeren(vertengewoordigers) plaatsvindt, experts betrokken worden en er wetenschappelijke onderbouwing is voor de beleidskeuzes.
- Betrek experts en middenveldactoren bij opvolging en impactmeting van de beleidskeuzes.
- Bied ondersteuning aan cliëntorganisaties, zodat zij een achterban kunnen opbouwen en kinderen en jongeren kunnen participeren aan beleid.

- Waarborg betekenisvolle participatie: co-design, feedbackmechanismen, publiceer participatieverslagen en motiveer afwijkingen van adviezen.

Advies 7: Onderzoek de impact van de overheveling grondig

Uitdaging

In het JoKER wordt een strikt juridische kijk gehanteerd op **de impact op kinderen en jongeren**. Vanuit dat perspectief lijkt de impact eerder beperkt te zijn. Het is nodig om een **breder kijk** te hebben. Een kijk die vertrekt vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren zelf. Echter, ook vanuit een puur juridische blik lijkt er veel meer impact te zijn dan diegene die nu werd beschreven in de memorie van toelichting.

Toelichting

De impact van de overheveling op de rechten van kinderen is onvoldoende onderzocht. Er wordt grondig ingegaan op de impact op privacy (artikel 22 Grondwet). Zelfs een korte reflectie leert dat de overheveling ook impact heeft op ook **andere grond- en kinderrechten**.

Gelijkheid en non-discriminatie (art. 10–11 Grondwet; art. 2 Kinderrechtenverdrag). Er is een verschil in behandeling tussen kinderen en jongeren die een delict plegen en kinderen en jongeren in een andere verontrustende situatie. Er zijn andere instanties die met die kinderen en jongeren aan de slag gaan, ze worden begeleid op andere plaatsen die met andere kaders werken, er is andere wetgeving op hen van toepassing, etc. Hogerop werden reeds aandachtspunten uit het advies van de Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten aangehaald die stellen dat elke jongere die een delict pleegt of daarvan verdacht wordt, vooreerst ook een ‘VOS-jongere’ is. Er is niet onderzocht in hoeverre de verschillende behandeling in proportie is tot het verschil dat tussen deze kinderen en jongeren kan gemaakt worden op basis van het gegeven dat een delict wordt gepleegd en in hoeverre de overheveling van impact zal zijn op dit verschil.

Vrijheid van meningsuiting (art. 19 Grondwet; art. 12 & 13 Kinderrechtenverdrag). Met de overheveling is er geen organisatie meer die kan aangesproken worden om de stem van de kinderen en jongeren naar buiten te brengen, samen te brengen, te vertegenwoordigen, te collectiviseren, te ondersteunen bij spreken. Noch voor kinderen en jongeren individueel, noch voor kinderen en jongeren als groep. De overheveling raakt dus aan de vrijheid van meningsuiting. Welke impact de overheveling precies heeft werd niet onderzocht.

Privacy en gezinsleven (art. 22 Grondwet; art. 16 Kinderrechtenverdrag). De impact van maatregelen in het kader van het jeugddelinquentiedecreet op de context en het gezinsleven van jongeren is al langer een onderbelicht thema in cliëntvertegenwoordiging. Door de overheveling is er geen organisatie meer bevoegd die de stem van de context van de jongeren en hun belangen vertegenwoordigt als jongeren onderworpen worden aan maatregelen en reacties uit het jeugddelinquentiedecreet die onder de bevoegdheid van het agentschap Justitie & Handhaving vallen. De

bestaande lacune die door de overheveling meer uitgesproken wordt, werd bij de overheveling niet aangepakt.

Bescherming van kinderen (art. 22bis Grondwet; art. 19, ..., 36, 37, 39, 40 ... Kinderrechtenverdrag). De impact van het verlaten van het beschermingsmodel ten voordele van de introductie van het verantwoordelijkheidsmodel (in 2019) werd nog niet grondig onderzocht, maar met de overheveling wordt een volgende stap gezet in de evolutie van de afbouw van de structurele vervlechting van beschermings- en welzijnskaders met de justitiële kaders voor kinderen en jongeren die verdacht worden van jeugddelict. Er is wetenschappelijke evidentie voor fenomenen als 'carceral seepage' en 'carceral creep' – waarbij sociale, ondersteunende, educatieve en therapeutisch bedoelde instituten de disciplinerende, observerende en controlerende logica's repliceert van punitieve instellingen. Het is onwaarschijnlijk dat de structurele verwijdering van welzijnskaders spontaan gecompenseerd zou worden door het binnensijpelen van welzijnslogica in de justitiële instituten.

Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen(art. 22ter; art. 23 Kinderrechtenverdrag). De inzet op high-care/high-risk faciliteiten als residentiële plekken en niet als trajecten van hulpverleningsvervlechting heeft het risico in zich dat kinderen en jongeren die functionele beperkingen kennen omwille van mentale beperkingen of geestelijke gezondheid in comorbiditeit met delinquent gedrag, verder verwijderd geraken van de samenleving.

Onderwijsrecht (art. 24 Grondwet; art. 28, 29 Kinderrechtenverdrag) dit grondrecht krijgt aandacht bij de overheveling. De juridische krijtlijnen hieromtrent zijn echter niet uitvoerig opgenomen in de memorie van toelichting. Het is niet transparant aan welke uitdagingen zal worden gewerkt, op welke manieren dat zal gebeuren, wie daarbij betrokken is, binnen welke termijn dat zal gebeuren, etc. De impact, die positief in te schatten is door de verhoogde aandacht voor dit thema, verdient aandacht in het memorie van toelichting.

Sociale grondrechten, zoals recht op behoorlijke huisvesting, sociale zekerheid en een gezond leefmilieu (art. 23 Grondwet; art. 26, 27 Kinderrechtenverdrag). De huidige kaders die het jeugddelinquentiedecreet onderbouwen hebben hier geen uitdrukkelijke aandacht voor. De inzet op transformatieve justitie, die een expertise zou kunnen worden van het agentschap Justitie & Handhaving biedt hier kansen toe. Deze kansen, de randvoorwaarden die moeten vervuld zijn om deze te benutten, de transversale samenwerkingen met andere beleidsdomeinen die hiervoor nodig zijn, de verhouding tot het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan en het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding hierbij, etc. zijn niet verkend noch opgenomen in de memorie van toelichting. Indien het agentschap Justitie & Handhaving deze expertise en samenwerkingsverbanden ontwikkelt, kan dit als positieve impact van de overheveling worden beschouwd en verdient dit aandacht in het memorie

van toelichting. Het eventuele uitblijven van inzet hierop is eveneens een niet-behaalde impact van de gemaakte beleidskeuze die beschreven kan worden.

De impact van de overheveling op elk van deze rechten kan gedeeltelijk ingeschat worden op basis van bestaande kennis en onderzoek. Er is echter nood aan **bijkomend onderzoek** om op de gestelde vragen antwoord te geven, om samenhang tussen- en causaliteit van jeugddelinquentie en andere aspecten in het leven van kinderen en jongeren te begrijpen, om de impact van hulpverleningsinterventies in beeld te krijgen, ... Het is in het jeugddelinquentiedecreet ingeschreven dat het decreet geëvalueerd moet worden. Dat beleidsvoering rond het decreet evidence based dient te gebeuren is een verplichting die beleidsmakers en decreetschrijvers hebben t.a.v. de mensen wiens levens door de inhoud van de decreten worden bepaald. Evidence omvat dan uiteraard ook de **ervaringen en belevingen van kinderen, jongeren en hun context zelf**, zoals hogerop aangestipt.

Inschatting van impact op basis van wat reeds gekend en onderzocht is, gaat gepaard met **monitoring van de feitelijke impact** van veranderingen. Monitoring hoeft niet controlerend en beperkend wordt opgevat. Het is eveneens een manier om **succesvolle praktijken in kaart** te brengen en te bekrachtigen, **beleid en praktijk vorm te geven op basis van (hoe) wat werkt**. Kinderen en jongeren worden vaak aan heel wat assessment en dossiervorming onderworpen; beleidsvoering en praktijk moeten daar gelijke pas mee lopen om dat te kunnen verantwoorden en het mandaat tot beïnvloeden van de privésfeer van burgers te kunnen legitimeren.

Concrete aanbevelingen

- Onderzoek de impact van de overheveling op alle rechten van kinderen. Niet enkel op privacy maar ook op o.a. gelijkheid en non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, privacy en gezinsleven, bescherming, volledige inclusie in de samenleving van personen met een handicap, onderwijsrecht, sociale grondrechten en andere kinderrechten.
- Voer een nulmeting uit rond deze rechten en monitor de impact van zowel beleid als concrete hulpverleningsinterventies op kinderrechten, grondrechten en delinquentie.
- Herbevestig in woord en daad dat beleidsvoering rond het jeugddelinquentiedecreet evidence based dient te gebeuren; waarbij ook de ervaringen en belevingen van kinderen, jongeren en hun context zelf noodzakelijke evidence zijn.

Achtergrond

De feitelijkheden van de overheveling

Door de zesde staatshervorming in 2014 werden de gemeenschappen bevoegd om de inhoud en de aard te bepalen van de reacties op delicten die gepleegd werden door kinderen en jongeren. De Vlaamse Regering besliste om de nieuwe bevoegdheden te vertalen in eigen regelgeving. Met de inwerkingtreding van het decreet betreffende jeugddelinquentierecht (hierna: JDR) in 2019 werd het Belgische jeugdrechtsysteem vervangen door een nieuw Vlaams systeem. De jeugdbeschermingswet die sinds 1965 van kracht was en in 2006 al grondig werd hervormd tot een multidimensionaal model, is sinds 2019 niet langer van kracht voor kinderen en jongeren in Vlaanderen die in conflict komen met de wet.

Op 1 januari 2026 vindt een nieuwe bevoegdheidsverschuiving plaats. Dit keer niet van de federale naar de Vlaamse overheid, maar binnen de Vlaamse bevoegdheden. Het agentschap Opgroeien, dat voordien belast was met de uitvoering van het beleid inzake jeugdige criminaliteit draagt die bevoegdheid over aan het agentschap Justitie & Handhaving. Het jeugddelinquentiedecreet blijft een gedeelde bevoegdheid van de ministers van Justitie en Welzijn met het oog op het verderzetten van de samenwerking met de relevante actoren uit het welzijnsveld. Concreet worden de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum, met inbegrip van het personeel en budget, integraal overgeheveld tussen de agentschappen. Ook de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van kinderen en jongeren in het kader van elektronische monitoring en de subsidiëring van de diensten voor Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling (verder: HCA-diensten) worden overgedragen van het agentschap Opgroeien aan het agentschap Justitie & Handhaving.

Wat verandert er?

Op het eerste zicht lijkt er dus niets fundamenteel te veranderen. En dat is ook de voorstelling die zowel de beleidsverklaring, de bevoegde ministers en de beide agentschappen over de overheveling maken.

We bekijken achtereenvolgens juridische, inhoudelijke, beleidsmatige en organisatorische elementen om de impact van de overheveling in te schatten en staan ook stil bij de impact in de leefwereld van kinderen en jongeren.

Juridisch

De juridische overdracht van de taken en activiteiten, het vermogen, de volle eigendom van de gebouwen van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum, de rechten en verplichtingen uit overeenkomsten en samenwerkingsprotocollen worden overgedragen van het agentschap Opgroeien aan de Vlaamse Gemeenschap als rechtsopvolger.

Er wordt nadrukkelijk gesteld dat het jeugddelinquentiedecreet een gedeelde bevoegdheid blijft van de ministers van Justitie & Handhaving en van Welzijn. De opvolging van het decreet wordt gegarandeerd via een (nog verder uit te werken) samenwerkingsprotocol tussen de ministers.

In de memorie van toelichting gaat zowel in het JoKER als bij de bespreking van de impact op grondrechten veel aandacht naar het vraagstuk van gegevensdeling. Om de verwerking van persoonsgegevens door het agentschap Justitie & Handhaving en de HCA-diensten mogelijk te maken wordt in het ontwerp van decreet uitgelegd hoe rekening gehouden zal worden met de aandachtspunten hierbij. In dat ontwerp wordt ook gesteld dat de bestaande gegevensdeling tussen de gemeenschapsinstellingen en bredere actoren gewaarborgd wordt en dat de leemte inzake de informatieverlening aan slachtoffers van minderjarige delinquenten opgevuld wordt door een wijziging aan het JDR.

Er wordt geen andere impact op grondrechten besproken en ook het JoKER komt met niets dan de herhaaldelijke inschatting dat de overheveling geen impact zal hebben op kinderrechten. Zo wordt gewezen op het gegeven dat er geen inhoudelijke wijzigingen zijn aan:

- de opdrachten of de werking van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum,
- de bestaande rechten voor de kinderen en jongeren die er verblijven,
- de grondbeginselen van het decreet jeugddelinquentierecht,
- de rechtswaarborgen van het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp (hierna: DRM),
- alle specifieke rechten die aan kinderen en jongeren worden toegekend door de Grondwet en internationale verdragsteksten, inzonderheid de rechten die in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zijn omschreven.

Inhoudelijk

Om in te schatten wat er qua inhoudelijke werking gelijk blijft of kan veranderen luisterden we naar wat aan bod gekomen is in de hoorzitting in de Commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen van 17 september 2025.

Leen Ackaert en Sofie Van Rumst, respectievelijk secretaris van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties (CVTJ) en beleidsadviseur van het Kinderrechtencommissariaat, stellen gerust én delen hun bezorgdheid. Ze stellen dat er geen enkele aanleiding is om te denken dat de pedagogische en hulpverleningslogica door de overheveling zou veranderen. Immers, niet enkel het budget maar ook het personeel van de gemeenschapsinstellingen gaan mee over. Ook het gegeven dat het huishoudelijk reglement van de gemeenschapsinstellingen bijna volledig DRM-proof is inmiddels en dat in de gemeenschapsinstellingen ingezet wordt op het naleven van de richtlijnen ter preventie van vrijheidsbeperkende maatregelen illustreren de continuïteit van de pedagogische en hulpverleningslogica. Na eerder uitgedrukte bezorgdheden kan nu ook worden bevestigd dat de subsidiëring van- en contracten met de HCA diensten gecontinueerd worden na de overheveling naar het agentschap Justitie en Handhaving. En dat het de medewerkers van de SDJ blijven die de situatie van de kinderen en jongeren opvolgen en dat niet zal worden overgenomen door justitieassistenten is ook een element ten voordele van inhoudelijke continuïteit. Tegelijk merken ze wel op dat de kaderlogica verandert door de verschuiving van

de bevoegdheid. Er wordt een andere taal gesproken bij agentschap Justitie & Handhaving dan in agentschap Opgroeien en kinderen en jongeren vragen een andere benadering dan volwassenen, ook in de werkvormen die het agentschap Justitie en Handhaving reeds kent. Het startpunt van de 'lift en shift' is gekend, maar de verschillen in kader, taal en benadering maken het onvoorspelbaar of er ook gerustheid kan zijn over de te verwachten evoluties.

Peter Casteur, projectleider Jeugddelinquentie van het agentschap Opgroeien en Leo Van Loo, waarnemend administrateur-generaal van hetzelfde agentschap wijzen op continuïteit en kansen. Peter Casteur zoomt in op visie en pedagogische insteek en benadrukt dat de jongere centraal staat en dat dat zo blijft. Hij zegt, hoopgevend maar enigszins opvallend aangezien het beschermingsmodel verlaten werd in 2014, dat de "bescherming van de jongere primeert", en bevestigt dat herstel en re-integratie in de samenleving doelstelling blijven. Overigens wijst hij op het belang van een jeugdspecifieke aanpak. Hij benadrukt dat de opvolging van het JDR een gedeelde bevoegdheid blijft en koppelt daar de continuïteit aan vast van de samenwerkingen met de relevante actoren uit het welzijnsveld. De continuïteit ziet hij niet enkel in zaken die al goed lopen en verdergezet moeten worden, maar eveneens in uitdagingen waarvoor nog geen antwoord is ontwikkeld en die door de overheveling niet verdwijnen. Casteur onderstreept het belang van de samenwerking rond in-, door- en uitstroom in en uit de gemeenschapsinstellingen en benadrukt dat het capaciteitsissue breder gaat dan de gemeenschapsinstellingen.

Ook Van Loo benadrukt dat het belang van de jongeren – en de personeelsleden die met de jongeren werken – voorop blijven staan. Het 'lift-and-shift' principe betekent voor hem dat "bescherming, re-integratie en het welzijn" van de jongeren centraal blijft staan en een integraal jeugdbeleid het vertrekpunt is. Van Loo geeft verder aan dat de transitie kansen biedt en wijst daarbij naar de mogelijkheden om de continuïteit in begeleiding te garanderen, ook bij de overgang naar meerderjarigheid en op het aanpakken van de capaciteitsproblemen in de jeugdrechtsketen. Hij benoemt iets concreter de inzet op het versterken van het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen, het opzetten van 'high care high risk'-faciliteiten en het aanbieden van elektronische monitoring. De hoopvolle boodschap dat "de intensieve samenwerking met het agentschap Justitie & Handhaving ertoe bij [zal] dragen dat die samenwerkingscultuur over de agentschappen heen vorm krijgt" is, uitgesproken vanuit zijn positie als waarnemend administrateur generaal van agentschap Opgroeien, te lezen als een engagement. Ook Casteur drukt wat dat betreft zijn hoop uit dat de samenwerking breder gaat dan het agentschap Opgroeien, en dat ook het VAPH en de gespecialiseerde ggz betrokken zullen worden. Hiervoor ziet hij specifiek noden én kansen in de uitbouw van high-care/high risk faciliteiten. Dit sluit aan bij wat aan bod kwam op het overleg van het kabinet van minister Demir met de Vlaamse Jeugdraad en Kinderrechtencommissariaat. Namelijk dat er meer inspanningen geleverd zullen worden voor meer zorg op maat voor jongeren in complexe situaties. Of deze inspanningen samenvallen met de uitbouw van high-care/high-risk faciliteiten of algemener te begrijpen zijn is hieruit niet af te leiden.

Andere partnerschappen die bijdragen aan de continuïteit zijn: zorginspectie die ook op de gemeenschapsinstellingen zal blijven toezien, en de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties (CVTJ) van het Kinderrechtencommissariaat die ook op dezelfde wijze zal kunnen blijven werken.

Beleidsmatig

De gedeelde bevoegdheid voor de opvolging van het jeugddelinquentiedecreet wordt gegarandeerd via een samenwerkingsprotocol tussen de bevoegde ministers van Welzijn en Justitie. Voor de transitie wordt hiervoor gewerkt met een stuurgroep, een transitieteam en negen werkgroepen (regelgeving, HR, communicatie, organisatiebeheersing, facilitaire diensten, financiën, IT, data, samenwerking GI-omgeving), betrokkenheid van de vakbonden en advies- en stakeholdersgroepen. De samenstelling van de advies- en stakeholdersgroepen zijn niet gekend. De vorm van de gedeelde bevoegdheid op langere termijn, via het samenwerkingsprotocol, is momenteel nog niet gekend.

Via de vertegenwoordiging van de clientorganisaties voor jongeren als vast lid van de Opvolggroep jeugddelinquentierecht zal ook de inbreng en impact voor jongeren meegenomen worden en geëvalueerd worden.

Het Jeugddelinquentiedecreet in vogelvlucht

Het Jeugddelinquentiedecreet is goedgekeurd op 15 februari 2019. Het decreet trad in verschillende fases in werking. De drie belangrijkste pijlers in dit decreet zijn het invoeren van “constructieve en herstelgerichte reacties”, het opnemen van “verantwoordelijkheid” en het voorzien in “een gedifferentieerd aanbod van reacties op jeugddelinquentie”.

Parket – jeugdrechter – jeugdrechtbank

Kinderen en jongeren die de wet overtreden worden niet op dezelfde manier behandeld als volwassenen. Kinderen en jongeren vallen niet onder het strafrecht, maar onder het jeugddelinquentiedecreet. Het antwoord op een jeugddelict kan gegeven worden door het openbaar ministerie (OM), de jeugdrechter of de jeugdrechtbank. Het proces start sowieso nadat een proces verbaal van de politie wordt overgemaakt aan het openbaar ministerie, beter gekend als het parket of de persoon van de procureur des Konings. Het OM kan, afhankelijk van factoren die de beslissing mee vorm geven (bv. de ernst van de feiten) de situatie zelf afhandelen. Dit is de zogenaamde buitengerechtelijke afhandeling of afhandeling op het niveau van het openbaar ministerie. Als het OM de inschatting maakt dat een gerechtelijke afhandeling nodig is dan moet deze de jeugdrechter verzoeken om tussen te komen en een jeugddelinquentieprocedure op te stellen, het zorgnoemde vorderen van de jeugdrechter. Als zo'n vordering er is, dan kan de jongere (en diens ouders of opvoedingsverantwoordelijken) gedagvaard worden door het parket of de griffie van de jeugdrechtbank. Een dagvaarding roept de jongere op om te verschijnen voor de jeugdrechter om gehoord te worden.

Afhandeling op niveau van het Openbaar Ministerie

Het OM kan ook kiezen voor een seponering, waarschuwingsbrief of herinnering aan de wet. Een aantal andere mogelijke afhandelingsbeslissingen overlappen

met wat het antwoord dat door de jeugdrechter zouden kunnen worden gegeven. Zo kan het OM, net zoals de jeugdrechter of de jeugdbank kiezen voor bemiddeling, een positief project of voorwaarden opleggen. Die voorwaarden kunnen bestaan uit:

- een plaats- of contactverbod,
- een vorming, opleiding of leerproject,
- een ambulante maatregel van geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg of seksuele opvoeding,
- een traject in jeugdhulp of
- de deelname aan een traject integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie.

Afhankelijk van wie dit antwoord geeft en in welke fase heet die beslissing een reactie (jeugdrechtbank), maatregel (jeugdrechter) of afhandeling(sbeslissing) (OM). Wordt het antwoord gegeven door de jeugdrechter tijdens de voorbereidende rechtspleging, vindt dat plaats via een kabinetszitting en wordt de beslissing gecommuniceerd in een beschikking. Wordt het antwoord gegeven door de jeugdrechtbank na de rechtspleging ten gronde, vindt dat plaats via een openbare zitting en wordt de beslissing gecommuniceerd in een vonnis. Tijdens de tenuitvoeringsfase heet het een tenuitvoeringsbeslissing, gecommuniceerd in een beschikking.

Gerechtelijke afhandeling – maatregelen door de jeugdrechter

In tegenstelling tot de procureur des Konings, die zelf een beslissing kan nemen, kan de jeugdrechter dat pas als enkele extra voorwaarden vervuld zijn. Zo moet er een verslag zijn over de situatie van de jongere, opgesteld door de sociale dienst van de jeugdrechtbank (SDJ) en moet de jongere gehoord worden.

Het SDJ

Het SDJ is een deel van het agentschap Opgroeien. De overheveling van de opdracht tot de uitvoering van het beleid inzake jeugddelinquentie naar het agentschap Justitie en Handhaving heeft daarop geen invloed. De SDJ onderzoekt de situatie van de jongere, het zogenoemde maatschappelijk onderzoek en stelt daarvan een verslag op. Het maatschappelijk onderzoek heeft een brede focus en kijkt niet enkel naar de feiten die aanleiding hebben gegeven tot de vordering, maar ook naar de veiligheid, noden, veranderingswensen, ... van de jongere en gaat daarvoor in gesprek met de jongere zelf en diens omgeving. In afwachting van de afloop van dat maatschappelijk onderzoek kan de jeugdrechter wel een maatregel van bewaring of onderzoeksmaatregel nemen. De SDJ heeft ook de opdracht om de uitvoering of naleving van een afhandelingsbeslissing, beschikking of vonnis op te volgen en te begeleiden. Elke drie maand bezorgt de SDJ daarover een verslag aan de jeugdrechter.

Jongere horen

De jeugdrechtbank kan zich voor de bepaling van om het even welke van de maatregelen niet enkel baseren op het verslag van het maatschappelijk onderzoek van de SDJ. Vóór de jeugdrechtbank zich uitspreekt over de vordering van het openbaar ministerie en een reactie kan worden bepaald, moet deze de

jongere persoonlijk horen. Dit kan ook via een videoconferentie, onder bepaalde voorwaarden. Wanneer de jongere weigert, niet gevonden kan worden of diens gezondheidstoestand dat niet toelaat, moet de jeugdrechtbank de minderjarige verdachte of delictpleger niet persoonlijk horen. Minstens één keer per jaar moet de jongere opnieuw gehoord worden door de jeugdrechter. De opvolging door de consulent van het SDJ gebeurt minstens om de zes maanden.

Een beschikking heeft een voorlopig karakter en mag in het kader van verdenking van een jeugddelict maximaal negen maand duren, tenzij bepaalde voorwaarden zijn vervuld.

Maatregelenpakket

Het maatregelenpakket van de jeugdrechter is ook tijdens de voorbereidende rechtspleging al een stuk meer divers en uitgebreid en is nog ruimer bij de rechtspleging ten gronde. Binnen het herstelrechtelijk aanbod – dat altijd eerst overwogen wordt – kan de jeugdrechter naast bemiddeling ook nog het herstelgericht groepsoverleg opleggen als maatregel. Als de beslissingsfactoren uitwijzen dat een herstelgericht aanbod onvoldoende inspeelt op zowel herstel, sanctie, zorg en beveiliging kan de jeugdrechter kiezen voor een niet-residentiële of residentiële maatregel. Daarmee biedt het jeugddelinquentiedecreet verschillende mogelijkheden om het evenwichtspunt tussen herstel, straf en zorg zo veel mogelijk op maat te bepalen, zonder aan duidelijkheid in te boeten.

Residentiële en niet-residentiële

De niet-residentiële antwoorden die de jeugdrechter kan geven zijn een ambulante maatregel, bijzondere voorwaarden en elektronische monitoring. De residentiële maatregelen zijn kortverblijf, gesloten oriëntering, gesloten begeleiding of begeleiding door een forensische afdeling van de jeugdpsychiatrie. Naast de opdeling residentiële vs. niet-residentiële, kunnen de maatregelen ook opgedeeld worden tussen vrijheidsberovend of niet-vrijheidsberovend, al is dat een iets relatievere indeling omdat vrijheidsberoving als belevingsaspect niet echt objectief is. Een positief project, ambulante maatregel (bv. delictgerichte contextbegeleiding) of de verplichting bijzondere voorwaarden die moeten worden nageleefd gedurende een bepaalde termijn (bv. gemeenschapsdienst of leerproject) hebben meestal geen expliciet vrijheidsberovend karakter. Enkele echter wel, zoals de maatregel elektronische monitoring of huisarrest als voorwaarde. De residentiële maatregelen, kortverblijf (14 dagen), begeleiding door een forensische afdeling van de jeugdpsychiatrie (6m – verlengbaar), gesloten oriëntatie (max 1 maand) en gesloten begeleiding (3 maand - verlengbaar) hebben eveneens een vrijheidsberovend karakter.

Leeftijd

Kortverblijf, gesloten oriëntatie en gesloten begeleiding zijn mogelijk voor jongeren vanaf 14 jaar wanneer, naast andere voorwaarden, de jongere ervan verdacht wordt een jeugddelict te hebben gepleegd dat, als het zou zijn gepleegd door een meerderjarige, een correctionele hoofdgevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben. Wanneer het om een delict gaat dat voor een meerderjarige zou leiden tot een straf van vijf tot tien jaar opsluiting of een zwaardere straf, dan kan ook een jongere tussen 12 en 14 jaar toegewezen

worden aan een gemeenschapsinstelling. De toewijzing aan een forensische kinder- en jeugdpsychiatrische afdeling van een psychiatrisch ziekenhuis kan vanaf 12 jaar. Voor die maatregel is altijd de bijkomende voorwaarde van kracht dat er een onafhankelijk verslag moet zijn van een jeugdpsychiater dat er nood is aan verdere diagnostiek en behandeling.

Omgeving en context

De uitvoering van een opgelegde maatregel of reactie gebeurt bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de verblijfplaats van de minderjarige, of de verblijfplaats van zijn ouders of de opvoedingsverantwoordelijken. Verder heeft elke instantie die betrokken is bij de uitvoering van een reactie ook de opdracht om te voorzien in een ondersteuning en begeleiding voor ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Deze samenwerking kan zich ook specifiek toespitsen op het delict en de gevolgen ervan (art. 18§1). In het geval van zo'n zgn. delictgerichte contextbegeleiding (DCB) of 'delco' worden ouders of opvoedingsverantwoordelijken aangesproken in het opnemen van hun verantwoordelijkheid voor het jeugddelict en de relationele- of materiële gevolgen ervan. Deze samenwerking met een dienst DCB kan door de jeugdrechter opgelegd worden als een autonome, ambulante reactie op een jeugddelict, of in combinatie met een gesloten begeleiding in een gemeenschapsinstelling. In het tweede geval wordt gesproken over een gedeeld traject.

Niet akkoord?

Als een jongere niet akkoord is met een beslissing (beschikking, vonnis, elk ander gebod of verbod) van de jeugdrechter kan die via gemotiveerd verzoekschrift, de herziening van een opgelegde maatregel of reactie vragen of tegen die beslissing in beroep gaan. Hiervoor hebben kinderen en jongeren 30 dagen de tijd, of 48 uur wanneer het een plaatsing in een gemeenschapsinstellingen betreft. Ook als je niet in beroep gaat heeft de jongere recht op gratis advies en bijstand door een advocaat. De advocaat verdedigt de minderjarige, niet diens ouders. De advocaat heeft beroepsgeheim, net zoals de consulent van SDJ. De consulent moet de info delen met de jeugdrechter, de advocaat niet.

Gerechtelijke afhandeling – reactie door de jeugdrechtbank

Voor de rechtspleging ten gronde beschikt de jeugdrechtbank over hetzelfde pakket aan mogelijke antwoorden als tijdens de voorlopige rechtspleging, met daarbovenop nog enkele bijkomende mogelijkheden. Zo is er de mogelijkheid om te beslissen dat de reeds genomen maatregel volstaat als reactie of een berisping te geven.

Meer uitgebreide reactie

Bij de rechtspleging ten gronde kan de jeugdrechtbank verder inhoudelijk soms eenzelfde antwoord geven, maar de duur ervan kan langer zijn dan wat mogelijk bepaald kan worden tijdens de voorlopige rechtspleging. Zo is de duur van de voorwaarden contactverbod, plaatsverbod, leerproject of therapie beperkt tot 30 uur tijdens de voorlopige rechtspleging, zoals bij het OM. Maar kan dat ten gronde opgelegd worden voor tot maximaal 220 uur. Waar een positief project als

maatregel maximaal 60 uur kan zijn, kan dat als reactie oplopen tot 220 uur. Daarnaast kan de jeugdrechtbank ook beslissen de gesloten begeleiding niet te beperken tot 3 maanden, maar op te leggen voor 6 of 9 maanden.

Toewijzing aan afdeling psychiatrische dienst

Naast dezelfde antwoorden voor een langere tijd, kan de jeugdrechtbank ook andere antwoorden geven, die het OM en de jeugdrechter bij de voorlopige rechtspleging niet kunnen opleggen. Zo heeft de jeugdrechtbank de mogelijkheid om de jongere toe te vertrouwen aan een open of gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst. Toewijzing aan een open dienst is mogelijk wanneer het oordeelsvermogen of het vermogen tot beheersing van zijn handelingen van de jongere ernstig is aangetast. Bij de toewijzing aan een gesloten gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst moet dat gebeuren in overeenstemming met de regelgeving i.v.m. de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Lange detentie en terbeschikkingstelling

Een andere optie die ook enkel mogelijk is in de rechtspleging ten gronde is de plaatsing van de jongere in lange detentie en (in de toekomst, nu nog niet mogelijk) ook terbeschikkingstelling wanneer verdere opvolging na lange detentie noodzakelijk wordt geacht en als voorwaarde wordt opgelegd. De beslissing tot langdurige detentie van de jongere kan enkel genomen worden, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden die in het decreet zijn beschreven, na een maatschappelijk onderzoek en een medisch-psychologisch onderzoek door een multidisciplinair team. Afhankelijk van de leeftijd waarop de feiten worden gepleegd kan lange detentie maximaal twee tot zeven jaar duren.

Uithandengeving

Een allerlaatste mogelijkheid waarover ook alleen de jeugdrechtbank beschikt is de uithandengeving. Dit kan enkel wanneer de feiten zijn gepleegd tussen 16 en 18 jaar en als een jeugddelinquentiereactie niet meer geschikt wordt geacht. Dit kan enkel als het om zware feiten gaat en eerder al reacties met een gesloten karakter zijn opgelegd, of als de feiten gaan om misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden of terrorisme.

Schematisch overzicht aanbevelingen en doelactoren

Hieronder bundelen we de adviezen uit de voorgaande tekst in een overzichtelijk schema. Wanneer de betrokken actoren, die volgens ons een betekenisvolle rol kunnen opnemen, deze adviezen ter harte nemen, vergroot dit de kans op een vlotte overheveling zonder de gevreesde negatieve effecten, én op het benutten van de aanwezige kansen.

Doelactoren opgenomen bij elk advies:

(AO) Agentschap Opgroeien

(AJH) Agentschap Justitie & Handhaving

(DCJM) Departement Cultuur, Jeugd & Media

(KJH) Kabinet en minister van Justitie & Handhaving

(KW) Kabinet en minister van Welzijn

(KJ) Kabinet en minister van Jeugd

(M) Magistratuur

(GI) Gemeenschapsinstelling

(HCA) Herstelbemiddeling en constructieve afhandeling

(PV) Private voorzieningen

Advies 1: Respecteer het motiveringsbeginsel, met een focus op het belang van het kind	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
1.1. Respecteer het belang van het kind als eerste overweging bij het maken van (beleids)beslissingen.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.2. Betrek kinderen en jongeren om te beoordelen of beslissingen in hun belang zijn.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.3. Neem advies en bezorgdheden van actoren die spreken als vertegenwoordiger van kinderen en jongeren serieus.	X	X		X	X		X	X	X	X
1.4. Beantwoord publiek de adviezen en vragen van kinderrechtenactoren (Kinderrechtencommissariaat, Vlaamse Jeugdraad, magistratuur).	X	X		X	X					
1.5. Leg transparant uit welke meerwaarde de overheveling oplevert voor kinderen en jongeren.	X	X		X	X					
1.6. Leg transparant uit hoe deze investering te verantwoorden is in verhouding tot andere nodige investeringen op het terrein van de beide bevoegde agentschappen.	X	X		X	X					
1.7. Ambieer veranderingen die structurele uitdagingen te verhelpen en een positief verschil maken in de	X	X		X	X					

leefwerelden van kinderen en jongeren en hun context die in aanraking komen met hulpverlening en met jeugddelinquentie.										
1.8. Stel outcome-indicatoren op (welbevinden, continuïteit hulp, schooltraject) en rapporteer periodiek.	X	X								
1.9. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 2: Hanteer een holistisch kindbeeld dat agency en kwetsbaarheid integreert om kindspecifiek te werken.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
2.1. Voorkom dat meer aandacht voor verantwoordelijkheid, sanctie en beveiliging de ruimte voor begeleiding, hulp en herstel verdringen. Behoud én versterk hiervoor de koppelingen tussen reacties op jeugddelinquentie en jeugdhulpverlening en andere welzijnsactoren. Jongeren zijn vooreerst jongeren. Delinquent gedrag betekent niet dat een benadering vanuit kwetsbaarheid en ondersteuning overbodig wordt.	X	X	x	X	X	x	X	X	X	X
2.2. Ontwikkel een gedeelde visie tussen agentschappen. Vertrek hierbij van een holistisch kindbeeld en consequent taalgebruik dat kinderen en jongeren niet reduceert tot “daders” of “risico’s”, maar hun dubbele positie erkent (verantwoordelijkheid én kwetsbaarheid).	X	X								
2.3. Ontwikkel, promoot en verspreid conceptualisering en implementatie van ‘verantwoordelijkheid’ met aandacht voor kind-specificiteit, relationele en systemische aspecten.	X	X					X	X	X	X
2.4. Behoud de kindspecifieke insteek van het jeugddelinquentiedecreet, met aandacht voor groeikansen, ontwikkeling en perspectief.	X	X		X	X		X			
2.5. Vermijd de normalisering van maatregelen die primair voor volwassenen ontwikkeld zijn. Wees bij maatregelen, die overeenkomsten vertonen met maatregelen die ontwikkeld zijn voor volwassenen, extra alert voor een kind-specifieke invulling ervan en het voldoen aan kinderrechtenstandaarden.	X	X		X	X		X			
2.6. Bewaak dat kinderen die een delict plegen niet disproportioneel anders worden benaderd dan kinderen die ander verontrustend gedrag stellen.	X	X		X	X		X			
2.7. Toets nieuwe maatregelen (bv. elektronisch toezicht, langverblijf, high care–high risk units) aan (Vlaamse, internationale, ...) kinderrechten.	X	X	X	X	X	X				
2.8. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 3: Beantwoord de capaciteitsuitdaging vanuit diversificatie en het subsidiariteitsprincipe.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
3.1. Hanteer het subsidiariteitsbeginsel systematisch. Het jeugddelinquentiedecreet bevat een divers arsenaal aan maatregelen.. Vrijheidsberoving blijft ultimum remedium.							X			
3.2. Pak de capaciteitsuitdaging aan vanuit het subsidiariteitsbeginsel. Verleg capaciteit naar vroegtijdige hulpverlening.	X	X		X	X					
3.3. Baseer beleidsontwikkeling en -implementatie op kinderrechten geïnspireerde basisprincipes. Bewaak dat alle kaders en principes die het jeugddelinquentiedecreet onderbouwen gelijkmatig en gelijktijdig beleidsbeslissingen inspireren.	X	X		X	X					
3.4. Borg de werkingsprincipes die voorkomen dat elektronische monitoring gebruikt wordt als antwoord op residentiële capaciteitsuitdaging.		X			X					
3.5. Maak evenwichtig gebruik van de eigen troeven van het eigen beleidsdomein én van de samenwerkingen over grenzen van beleidsdomeinen heen. Net de erkenning van de afhankelijkheid van het eigen domein van initiatieven in andere beleidsdomeinen kan een sterkte zijn om effectieve antwoorden te (blijven) ontwikkelen.	X	X		X	X			X	X	X
3.6. Versterk het hele scala aan overheidsinterventies, niet enkel justitieel maar ook hulpverlenend.(				X	X					
3.7. Garandeer, niet enkel via een samenwerkingsprotocol tussen agentschappen, maar ook via concrete acties in de leefwereld van kinderen en jongeren, dat Welzijn een prominente meerwaarde heeft voor kinderen en jongeren, zeker ook zij die onder het jeugddelinquentiedecreet vallen.	X	X		X	X			X	X	X
3.8. Zet in op behoud en versterking van (HCA) werkingen die diversificatie, maatwerk, integratie van kaders mogelijk maken.	X	X		X	X					
3.9. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 4: Zet continue in op doorgedreven samenwerkingen over beleidsdomeinen heen.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
4.1. Voer structureel transversaal beleid (macro), veranker gedeelde zorgverantwoordelijkheid (meso) en bied geïntegreerde ondersteuning (micro) rond verontrustende situaties van kinderen en jongeren met hoge complexiteit.	X	X	X	X	X	X		X	X	X
4.2. Geef beleidsvoering participatief vorm. Op niveau van afdelingen, organisaties en overheidsbeleid.	X	X		X	X			X	X	X
4.3. Bouw samenwerking met sociale, pedagogische, contextuele actoren uit in functie van het maximaal ondersteunen van de noden en ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren zelf – niet om beleidsvoering aan sich te organiseren.	X	X		X	X					
4.4. Zet in op randactoren, de context van kinderen en jongeren en de ruimere hulpverlening om volwaardige trajecten mogelijk te maken die alle uitdagingen en noden aanspreken.	X	X		X	X			X	X	X
4.5. Zet naast de geplande themagerichte vernieuwingen (onderwijs en complexe noden) in op structurele evoluties die de veelvoud aan noden (wachtlijsten, capaciteitstekort, personeelstekort en -behoud, doorstroom en transitie, impact) aanspreken.	X	X		X	X					
4.6. Benut dataverzameling ook om systemische en structurele uitdagingen in beeld brengen en bij te sturen.	X	X	X	X	X	X				
4.7. Communiceer hoe de gedeelde bevoegdheid eruit zal zijn. Het nieuwe samenwerkingsprotocol is, ook vlak voor de feitelijke overheveling, nog niet publiek gekend.	X	X		X	X					
4.8. Neem jeugddelinquentie op als thema binnen breed jeugdbeleid			X			X				
4.9. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 5: Zet in op transformatieve en sociale rechtvaardigheid.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
5.1. Ontwikkel een Vlaams kader voor transformatieve en sociale rechtvaardigheid naast sanctie, herstel en welzijn.		X			X					
5.2. Vul de inzet op individuele verantwoordelijkheid en bijsturing van individueel gedrag aan met inzet op collectieve verantwoordelijkheid en bijsturing van structurele tekortkomingen en ongelijkheid.	X	X	X	X	X	X	X			
5.3. Start pilootprojecten die de aanpak van jeugddelinquentie verbinden met realisatie van grondrechten.	X	X		X	X		X		X	
5.4. Start pilootprojecten die inzetten op erkenning en herstel voor mensen die schade opliepen door tekortkomingen in het functioneren van hulpverlening en andere structuren op collectief en structureel niveau.	X	X		X	X				X	
5.5. Integreer de logica van transformatieve rechtvaardigheid in HCA-diensten (herstel van contextschade).		X							X	
5.6. Werk transversaal samen met Welzijn, Onderwijs, Wonen en Werk om duurzame antwoorden op jeugddelinquentie te ontwikkelen, leg gezamenlijke investeringsverplichtingen vast.	X	X		X	X					
5.7. Zet primair in op partnerschap met (beleids)initiatieven die gericht zijn op de realisatie van grondrechten van zowel kinderen, jongeren en hun ouders. Zodat toegang gewaarborgd is tot huisvesting, werkgelegenheid, onderwijs, (geestelijke) gezondheidszorg. En dit niet (pas voor het eerst) tijdens, maar ter preventie van, verblijf in een (justitiële) residentiële setting.	X	X		X	X			X	X	X
5.8. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 6: Maak gebruik van kinderrechtenbeleidsinstrumenten om een kinderrechtenproof beleid te voeren.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
6.1. Gebruik de Vlaamse kinderrechtenbeleidsinstrumenten bij beleidsontwikkeling, -implementatie en -monitoring om het belang van kinderen en jongeren centraal te stellen in beslissingen.	X	X		X	X					
6.2. Stem het tempo van beleidsontwikkelingen af op de mogelijkheid om kinderrechtenbeleidsinstrumenten te benutten – net zoals andere noodzakelijk stappen van een beleidsproces moeten worden genomen. (KJH)(KW)	X	X		X	X					
6.3. Maak een nieuw effectenrapport van de overheveling waarin de richtlijnen uit de JoKER-handleiding wel worden gevolgd, zodat een nulpunt voor effectmonitoring en impactmeting beschikbaar is, participatie van kinderen en jongeren(vertegenwoordigers) plaatsvindt, experts betrokken worden en er wetenschappelijke onderbouwing is voor de beleidskeuzes.	X	X		X	X					
6.4. Betrek experts en middenveldactoren bij opvolging en impactmeting van de beleidskeuzes.	X	X		X	X					
6.5. Bied ondersteuning aan cliëntorganisaties, zodat zij een achterban kunnen opbouwen en kinderen en jongeren kunnen participeren aan beleid.	X	X	X	X	X	X				
6.6. Waarborg betekenisvolle participatie: co-design, feedbackmechanismen, publiceer participatieverslagen en motiveer afwijkingen van adviezen.	X	X		X	X					
6.7. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Advies 7: Onderzoek de impact van de overheveling grondig.	AO	AJH	DCJM	KW	KJH	KJ	M	GI	HCA	PV
7.1. Onderzoek de impact van de overheveling op alle rechten van kinderen. Niet enkel op privacy maar ook op o.a. gelijkheid en non-discriminatie, vrijheid van meningsuiting, privacy en gezinsleven, bescherming, volledige inclusie in de samenleving van personen met een handicap, onderwijsrecht, sociale grondrechten en andere kinderrechten.	X	X		X	X					
7.2. Voer een nulmeting uit rond deze rechten en monitor de impact van zowel beleid als concrete hulpverleningsinterventies op kinderrechten, grondrechten en delinquentie.	X	X								
7.3. Herbevestig in woord en daad dat beleidsvoering rond het jeugddelinquentiedecreet evidence based dient te gebeuren; waarbij ook de ervaringen en belevingen van kinderen, jongeren en hun context zelf noodzakelijke evidence zijn.	X	X		X	X					
7.4. Ondersteun de aangesproken actoren in de navolging van de gegeven adviezen en bewaak de opvolging ervan.			X			X				

Bronnen

Wetenschappelijke bronnen

Hofkens, L. (2025). *Recente evoluties in het Vlaamse jeugddelinquentierecht*. Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk; 2025; iss. 1; pp. 67 – 77 Maklu. 2025 <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/c45ab8a9-d695-490f-bb5f-860048e955a6>

Kim, M. E. (2020). The Carceral Creep: Gender-Based Violence, Race, and the Expansion of the Punitive State, 1973–1983. *Social Problems (Berkeley, Calif.)*, 67(2), 251–269. <https://doi.org/10.1093/socpro/spz013>

Pleysier, S. (2025). 'Last Resort'? Definitely Maybe. *Youth Justice*, 25(2), 147–152. <https://doi.org/10.1177/14732254251356736>

Put J., & Pleysier, S. (2018) De ontwikkeling van een nieuw Vlaams Jeugddelinquentierecht, een juridisch-criminologische reflectie. In RG Alumni (Eds.) *Recht in beweging. 25ste VRG-Alumnidag 2018* (pp; 183-194). Gompel&Svacia.

Reubens, R., Put, J., & Pleysier, S. (2026). Onderzoeksrapport: *Onderzoek naar de perceptie en beleving van (on)veiligheid bij jongeren en begeleiders in veilig verblijf*, Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin, onuitgegeven.

Reynaert, D. (2025). The social construction of children's rights: Origins of, and developments in, the children's rights movement in Flanders. In W. Vandenhole, V. Llobet, D. Reynaert, & A. T.-D. Imoh (Eds.), *Critical Children's Rights Studies* (pp. 213–226). Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9781003510284-15>

Roevens, E., Put, J., & Pleysier, S. (2025). *Evaluatie van het jeugddelinquentierecht – De rol van het openbaar ministerie (SWVG-rapport 36)*.

Sharpless, L., Kershaw, T., Knight, D. et al. Moving towards transformative justice for black women survivors of intimate partner violence: an intersectional qualitative study. *BMC Public Health* 24, 2730 (2024). <https://doi-org.kuleuven.e-bronnen.be/10.1186/s12889-024-20244-y>

Van Belle, L., Put, J., & KU Leuven. Faculteit Rechtsgeleerdheid. Masterproef Opleiding Master in de rechten. (2021). Het Vlaamse jeugddelinquentierecht: een kinderrechtenconform subsidiariteitsbeginsel? - Een evaluatie van het heden en een blik naar de toekomst. KU Leuven. Faculteit Rechtsgeleerdheid.

Weaver, B., McCulloch, T., & Vaswani, N. (2024). Envisioning social justice with criminalized young adults. *British Journal of Criminology*, 64(3), 675–692. <https://doi.org/10.1093/bjc/azad052>

Washington, D. M., Harper, T., Hill, A. B., & Kern, L. J. (2021). Achieving Juvenile Justice through Abolition: A Critical Review of Social Work's Role in Shaping the Juvenile Legal System and Steps toward Achieving an Antiracist Future. *Social Sciences (Basel)*, 10(6), 211. <https://doi.org/10.3390/socsci10060211>

Washington, D. M., Brown, B. R., Ballesteros, D., & Davis, R. L. (2025). Abolition and Social Work: Dismantling Carceral Logics to Build Systems of Care. *Social Sciences (Basel)*, 14(9), Article 535. <https://doi.org/10.3390/socsci14090535>

Juridische bronnen en richtlijnen

Comité voor de Rechten van het Kind. (2009). *Algemene commentaar nr. 12 (2009) betreffende het recht van het kind om te worden gehoord (CRC/C/GC/12)*. Verenigde Naties.

Decreet van 12 juli 2013 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, gecoördineerde versie 2024. <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1013455&geannoteerd=false>

Decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031620&geannoteerd=true>

Decreet van 23 november 2023 over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039169&geannoteerd=false>

Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.
Parlementaire Stukken Vlaams Parlement, 2016-2017, nr. 1457/3ter.

Ontwerp van decreet over de overdracht van de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum aan het Agentschap Justitie en Handhaving en tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht. *Nota aan de Vlaamse Regering*, 9 december 2025, VR 2025 1209 DOC.0816/3.

Niet-wetenschappelijke bronnen

Agentschap Opgroeien. (z.d.). *Cijfers over jeugddelinquentiemaatregelen*.
<https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/jeugddelinquentie>

Agentschap Opgroeien. (2025, maart). *Jij en de jeugdrechtbank*.
<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/73587>

ELFRA – Elektronisch leerplatform recht. (z.d.). *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*.
<https://www.elfri.be/algemene-beginselen-van-behoorlijk-bestuur>

Jeugdhulp Vlaanderen. (2023). *Veelgestelde vragen bij fase 2 van de inwerkingtreding van het jeugddelinquentiedecreet*.
https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/JDR_FAO%20fase%20%20decreet%20jeugd%20delinquentierecht%2019062023.pdf

Kinderrechtencommissariaat. (2025). *Beleidsadvies: Resolutie over de geplande overheveling van de gemeenschapsinstellingen*.
https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-09/Advies_2025_2026_02_Resolutie%20over%20de%20geplande%20overheveling%20van%20de%20gemeenschapsinstellingen.pdf

Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). (z.d.). *Beleidsaanbevelingen voor de versterking van de instrumenten van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid*.
<https://keki.be/nl/nieuws/aanbevelingen-voor-de-versterking-van-de-instrumenten-vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid>

Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). (z.d.). *Beleidsadvies: Het belang van het kind. Startpunt voor een vertaling naar Vlaanderen*.
<https://keki.be/nl/publicaties/belang-van-het-kind-startpunt-naar-een-vertaling-voor-vlaanderen>

KU Leuven – Instituut voor Sociaal Recht. (z.d.). *Het nieuwe decreet jeugddelinquentierecht in vogelvlucht* [Presentatie].
<https://www.law.kuleuven.be/isr/jeugdrecht-2022/studiedagen-vlaams-jeugddelinquentierecht/het-nieuwe-decreet-jeugddelinquentierecht-in-vogelvlucht>

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. (2022). *Exploratief onderzoek en procesevaluatie van de delictgerichte contextbegeleiding binnen het jeugddelinquentierecht*.
https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/l04zjn2/files/2022_07%20Rapport_07_SWVG_EF_15%20DCB.pdf

Unie van Nederlandstalige jeugdmagistraten. (2025, 4 juni). *Advies betreffende de voorgenomen overheveling van de gemeenschapsinstellingen van het Agentschap Opgroeien naar het Agentschap Justitie en Handhaving*.

Vlaamse Jeugdraad & Uit De Marge. (z.d.). *Waar een samenleving faalt, boeten jongeren* [Open brief].
<https://vlaamsejeugdraad.be/nl/nieuws/waar-een-samenleving-faalt-boeten-jongeren>

Vlaamse overheid. (z.d.). *Kinderrechtenbeleidsinstrumenten*.
<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/instrumenten>

Vlaamse overheid. (z.d.). *Kinderrechtenbeleidsinstrumenten: Horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid*.
<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/instrumenten/horizontaal-overleg-jeugd-en-kinderrechtenbeleid>

Vlaamse overheid. (z.d.). *Kinderrechtenbeleidsinstrumenten: JoKER (Kind- en jongereneffectrapport)*.
<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/instrumenten/joker-kind-en-jongereneffectrapport>

Vlaamse overheid. (z.d.). *Participatiecirkel: Tool voor beleidsparticipatie met kinderen en jongeren*.
<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/tools-voor-beleidsmakers/beleidsparticipatie-met-kinderen/aan-de-slag-met-de-participatiecirkel>

Vlaamse regering. (2025). *Nota aan de Vlaamse Regering betreffende de wijziging van de taken van het agentschap Justitie en Handhaving*.
<https://themis.vlaanderen.be/files/b9d31350-a80b-11f0-9b44-3797f8128cc9/download>

Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.
https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1965040803&table_name=wet#LNK0009